

„a lőre tolt” helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS MELLÉKLET

felvidék

2022. május III. évfolyam 5. szám

Készülj új dalokra,
kicsi zenekar,
A tavasz ha eljő,
szép zenét akar;
Népszerű király az,
merre csak halad,
Ily szegény
tanyákat is
meglátogat.

”

(Kerényi Frigyes)

4 Takács Éva -
Lány a valóság
peremén

6 Király Anikó -
Húsz lépés

11 Bíró Szabolcs -
A jutalom

13 Balla Margit -
Cicúr és a többiek

Szembenézve (Lapszámunkat Koreň András fotóművész alkotásaival illusztráltuk)

vezérvess

Bodnár Gyula gyermekkori kaland

csupán ki kellett
volna nyújtani a kezed
angyalt érintesz-e
vagy puszta eget
hisz' oly határozottan
máasztál
cingár lábaiddal
piros atlétanadrágban
az évszázados kövekbe
kapaszkodva
felfele csak felfele
a vár fokára
melyre
– bár már akkor is csonka volt –
felállhattál volna győztesen
ha puszta
egyet találsz is odafenn
és sehol a menny

fordulópont

CSAK SZERELEMBE NE!

Legalább kétféleképpen ismertük a történetet, és ezen túl is könnyen mondhatnánk újat egymásnak néhány zaklatott, személyesen megélt eseményről. Pedig ez a történet a miénk volt, ketten éltük, építettük, emeltük az egekbe, és ketten vezettük zátonyra is. Ahol rendszerszerű hibák futnak a személyiségben, ott az érzelmi kapcsolat is örökös veszélyben van: az ördög röhgöve játssza ki a legnagyobb szerelmet is.

A bizalmatlanság belőlünk ered, a saját sérüléseinkből, a saját kishitünkünk, a megaláztatásunkból, most azt vetítjük, azt a filmet, azt a sztorit

pörgetjük tovább, amit gyermekkorából már rég beláttunk, untig ismerjük minden reflexét, dühét és önfeladását. A pokol házhoz jön, nem lehetsz fontos, nem kaphatsz figyelmet otthon, csak ha már nagyon nagy gáz van. Egyébként a szülői felelősség állandósult terhével éled világodat, vagyis éppen hogy nem a tiédet éled gyermekkorod óta. A szülői létüzem korai és tartós bekapcsolásával kiesik egy életszakasz, kimarad a kicsibéskor, becsengetni egy házhoz, sokhoz, elszaladni, és a többi...

Viszont idő előtt jön a felelősségteljes gondolkodás, elmélyült empátia, szociális

belátások. Úgy fejlődik, akár egy művész arányérzéke a világ felfoghatatlan leképezéséhez. Ellenben nem maradt semmi tisztelet, bizalom a többiek felé, a szeretet pedig szélsőséges megnyilatkozásaiban csataterre változtatja az ünnepnapokat is. Számonkérések, áldozatként újragondolt korábbi közös tapasztalatok, felelősök keresése, megtalálása, de csak a legintimebb kapcsolatban összpontosulhat minden acsarkodás. Bokszsák lesz, aki igazán fontos ma, semmivé válik a család, mit sem számít, ha már te sem voltál elég fontos, amikor még az egyetlenek voltak neked.

Aztán, akár egy gitár akkordjait, úgy fogjuk le, csikarjuk ki magunkból megszegyenülten a hangokat, reménytelen mondatokkal, hogy: szeretsz-e? És mindegy, mi a válasz, a belső éhség, a kegyetlen farkas mindent felemészt, bizonyosságot, vallomást, ragaszkodást, hűséget, reményt. Fogcsikorgatva vonít az idegenségtől vibráló csillagrendszerekre, vakká és süketévé téve a kusza, személytelenített ragyogást... És hízik, és dagad a farkas, akár a télben lévő hold, mert nem képes szeretni magát, aki két pofára zabálja már a bárhonnán érkező nyájaskodó figyelmet. Hiába tárja fel magát az egyarcú

mennybolt, hullatja hunyorgó kincseit, nincs, aki szeretni kívánná őt ebben az életben. Csak az a pár év, amit betölteni nem tudott senki, az füstölt el – amit nem lehet előlről elkezdni...

Minden szelídség mögött van egy érintetlen bizalom, minden szelídség mögött – ott van a magatehetetlen ráutaltság. Minden hisztéria mögött – a világ reménytelensége, a valamire való szolgálat mélyén az én hiánya, játékainkban az esztelen versengés. Mit kezdenénk egymással, ha vicsorog bennünk az örök éhség, a kegyetlen és szerencsétlen kopláló dög? Ettettem, hát-

Kürti László

fordulópont

ha jóllakhat egyszer, evett ő magától, most csontra marva remegjük egymást győzelmes megaláztatottságban.

***

Tudtam, hogy pszichikailag van elcsúszva benne a világ, hogy a világ az megvan, talán épp attól került érvényes pozícióba, hogy nem a helyén van meg benne. Szerelemre nem képes bárki, hiába adná érte az életét, a kint kell kiművelni hozzá, a hiányt. Csak kibil-lentve lehet a lötyögő semmiből teremtett paradicsomi hamisság és önfeledt, tárgy-talan rajongás helyére ültetni a fonákká tett rendet. Kiművelt kínnal indultunk egymás vonzásába, tömegünk tehetetlen keringésével. Nekem nem ne-

héz – gyorsuló forgással – egyre szédültebbnek lennem, inkább szabályozottá válni volt a nagyobb feladat korábban. A fékeket beépíteni, pedálként nyomkodni ritmusosan a tavaszba, nyárba hullámozó párkapcsolati kémiákba. Stabilizálni az örökkön fejtegetjére kényszerült környezetet, megállítani, hogy veletek együtt elfogadhatóan normálissá legyek. *Kapaszkodjatok belém, meg ne haljak!* – ti szeretettek, ti árvák, itt vagyok nektek, nehezeknek, örökös kudarcnak...

A kommersz szerelemhez amott a helyi kispiac, fóliaházban nevelt korai zöldeggel, itt lett volna nekünk néhány kézenfekvő őstermelői stand, keringő, ki-bekapcsolható instant boldogsághoz, de ne-

künk az egész világ kellett. A Nap alatt fekvő pusztító önfeladás, de nincs az a gondosság, ami helyettünk is vigyázhatna ránk. Megbotlott az élet, fóliásátornyi műanyagvilág, műanyagcserepek, műanyag váza van mára a mindenre kiterjedt műanyag szerveknek. Szavatossá lettünk mi is, egy engedékenyebb korban, észre sem vettük, hogy minden korábbi tiltás mára megengedett, hogy nincs fegyelme tovább annak, ami úgyis futószalagon, mert bármennyire volt érték, most szecska, most számolatlanul, megszemélyesíthetetlenül minden egyre megy. Három nap alatt nő meg a kígyóuborka, bűnbeesés, zuhanó egészségi állapot. Mikroműanyag részecskéket mérnek az emberi véráramban, nejlonzacsók-

ba gabalyodik a szív, zörögve verdes, mint hal a szatyorban, majd elfogadja lassan, hogy ez az élet sava. A fuldoklásról ki mondja meg, hogy ez nem a szerelem, bár a szív semmit nem téved...

Életellenes működés az is, ha érzelmi empataként mások baját örökké magadra veszed. Nem segíthetsz senkin büntetlenül, bosszút áll úgyis, aki bajaiba beengedett, míg te kötödsz, mert a vállalt lelki fájdalmakba, feladatokba magadat mindenestül beleteszed. Szuperérzékenynek lenni éppolyan átok, ahogy az a hal, ahogy némán a szatyorban tátog.

Apja, anyja, pszichológusa, bármije lehetsz annak, aki azt mondja: egy veled. A szeretet süket, akár a nagyharang, réz-

ágyú, félbeszakadt, de végtelenig megélt, benned felrobbant gondolat. És nem veszed észre, ahogy bántalmazóvá lesz a másik, hogy az a másik is te vagy magad, hogy kiművelt háborúvá válik a szeretetnek remélt, sokat épített kapcsolat. Az akarás szétlyuggatja benned a lelket, az akarás nem te vagy, de felemészt, ölelkezve, csimpaszkodva a halálba ragad. Csak ragaszkodni ne kellene végleg, elengedni, mielőtt megbetegít, mielőtt a szerveid szolgálni kezdenek pokoli hatalmakat. Te, aki vagy, vezess engem dolgaimra visszatalálni, ha nem kárhoztam el végleg a neved alatt, ha maradt még út, tisztítsd meg köröttem, fejtsd ki, bármilyen fájdalmas, mindent átható uralmadat!

vers

Zsille Gábor

Tranzit Felvidék

(részletek)

Rozsnyó

„Ami nem jut eszembe magyarul, azt szlovák szóval mondom. Pénteken délután mindig nagy a doprava, alig győzzük a munkát. Énnekem

fontos a klientéla. Az a ház? Az Andrásyak csinálták, régen ők voltak itt a feudál. Melyik évben? Nem tudom. Nincs rá emlékem.”

Krasznahorka

Felsétálunk a várhoz, két költő, honfi szemmel járjuk a terepet, képzeletben egy fürge fokossal több tucat labanc fejét bevered,

én diszkrétén a háttérből lövöm őket, és hullanak, mint a legyek, ősz van, a tűzvész miatt a vár még zárva, mehetünk, láttunk eleget.

Várhosszúrét (1)

Mert az is egy sors, hogy egyedül élsz egy tornácos, kopott vályogházban Várhosszúréten. Körben mindenek vékony, de lemoshatatlan máz van:

a kisbolt tábláján (Potraviny), a villanyoszlopon, a beszéden – ezt nevezik kisebbségi létnek. Nem tudod eltüntetni egészen.

Várhosszúrét (2)

Ez pedig itt a temető. Isten szántóföldje, amelybe elveti búzamazgait: a halottakat. Végítéletkor hány mag kelne ki?

Tehát a temető. Faluszéli domboldal, alján őz jár, a nevek kilencvennyolc százaléka magyar. E nyelven porladni el, ha lehet.

Csucsom (1)

„Nem, nem, nem hajlandók megmozdulni, nincs kedv, szerveződés, nincs itt semmi. Aki bármit fejleszteni próbál, képesek lennének meglincselni.

Morogtak, amikor lefestettünk a tájház falán egy kopott sávot: »Jól el lett szórva a falu pénze...« »Akkor mit akartok?« »Nyugodtságot.«

Csucsom (2)

Egy háromszáz éve halott bányász ujjnyoma. A régmúlt hirtelen ér a költő vállához, s feje fölött megmoccan egy lecsüngő denevér.

A századok folyamán hány ember porladt el nyomtalanul és hány ház, ám ujjbegye révén most is itt van egy háromszáz éve élt ércbányász.

Koreň András: A tánc ritmusában

előretolt
helyőrség

Mellékletünk az Előretolt Helyőrség lapcsalád tagja • Kiadja: **Lilium Aurum Kft.** • Főszerkesztő: **Szentmártoni János** • Felelős szerkesztő: **Hodossy Gyula** • Szerkesztők: **Póda Erzsébet, Z. Németh István** • Főmunkatárs: **Kövesdi Károly** • Tiszteletbeli konzulens: **Tóth László** • Szerkesztő-koordinátor: **Nagy Erika** • Korrektor: **Tóth Ozsvald Zsuzsanna** • Tördelőszerkesztő: **Rácz Éva** • Nyomda: **ADC Media Rt.** • Terjeszti a **Magyar7 - Pro Média Alapítvány** • Elérhetőség: **helyorseg@liliumaurum.sk** • Honlap: **helyorseg.ma** • Támogató: **Emberi Erőforrások Minisztériuma** • Lebonyolító: **Petőfi Kulturális Ügynökség Nonprofit Zrt.**

EGY IGAZI PRESSBURGER

Idén ünnepli 80. születésnapját Aich Péter

Nagy Erika

Aich Péter költő, író 1972-től különböző szlovák lapok szerkesztője volt. Nemzedékéhez hasonlóan ő is az Új Ifjúságban és az Irodalmi Szemle *Vetés* rovatában jelentkezett és mutatta meg magát. Az *Egyszemű éjszaka* című antológiában debütált.

– Mit jelentett számodra, hogy 1970-ben, a Tózsér Árpád szerkesztette *Egyszemű éjszaka* egyik szerzőjeként mutatkozhattál be, bár akkorra már megjelentek írásaid például az Irodalmi Szemlében és az Új Ifjúságban is?

– Az amolyan első lépcsőfok volt inkább, de eléggé odavoltunk magunktól. Akkoriban azt persze másképp értékeltem, mint most. Ahogy múlnak az évek, az ember azt képzei be magának, hogy bölcsebb lett, s jobban átlát mindent, pedig talán csak megváltozott egy kissé az értékrendje, a világlátása. A kölcsönös ajánlásokban Keszeli Ferenc azt írta nekem, hogy „a soha meg nem bocsátás jegyében, amiért ő az antológia legelső költője”. Az antológiában ugyanis ábécérendben jelentünk meg. Ennél sokkal hasznosabb volt az, amit akkor Tózsértől ellestem: a szerkesztés módszere. Ő ugyanis szerkesztőként sosem nyúlt bele a mondanivaló lényegébe, sem a stílus jegyeibe, s ez később szerkesztőként ugyancsak hasznomra vált. Máskülönb szerzőként némi kilógtam a sorból, ez később is látható volt.

– A Pozsonyi Casino alapítótagja vagy, melynek történelme az 1800-as évek elejére nyúlik vissza. Mit kell tudni az egykori férfiegyletről? Miért volt fontos számotokra az újraalapítás?

– A Casino Széchenyi kezdeményezése. Az angliai urak klubjában látta, mennyire hasznos lehet, ha a döntés- és fizetéképes urak kötetlenül, barátságosan elbeszélgethetnek, aminek következtében hasznos dolgokat indíthatnak s valósíthatnak meg. Jó érzéssel állapította meg, hogy hasznára válna az ilyen Magyarországnak. Pozsonyban az elsők között alakult meg a Casino, 1837-ben. Tisztes, jómódú urak léptek be nemzetiségi hovatartozásra való tekintet nélkül. Ott kezdeményezték például az Első Pozsonyi Takarékpénztár létrejöttét, a Pozsony–Nagyszombat lóvasút építését is. A szabadságharc leverése után

kissé megtorpant a Pozsonyi Casino tevékenysége, ám tulajdonképpen, a politikai viharoknak ugyan adózva, de egészen 1945 áprilisáig működött, s csak 1999-ben alakult újjá. Ma már természetesen más a Pozsonyi Casino. Hölgyek is tagjai lehetnek, de a város nemzetiségi, szociális, valamint politikai összetételének változásai is hatással voltak működésére, így mára sokkal inkább egy politikamentes, kulturális egyesületről beszélhetünk, amely a pozsonyi magyarok összefogását tartja szem előtt. Nem kis feladat ez sem.

– Egyszer Duba Gyula nyilatkozta, hogy az írásaidnak lelke van. Te hogy látod?

– Minden jó írásnak kell, hogy lelke legyen, ezért talán arra célt, hogy írásaimban igyekszem a gondolat lelki mélységét megfogni, azt érzékeltetni, hogy nem fekete-fehér minden, holott hajlamosak vagyunk az ilyen látásmódra. Ha úgyahogy megérteni szeretnénk a világot, több szempontot is figyelembe kell venni. Ennek eszköze a fejünk, ott kezdődik és zajlik minden. Filozófiai szempontból ez idealista fölfogás, de ez a realitás: előbb van a gondolat, csak utána bármilyen cselekedet – még akkor is, ha tettünk úgyszólván tudat alatti, automatikus, mert hiszen annak is lelki gyökerei vannak. Ezt a lelket igyekszem megfogni, ezáltal is gondolkodásra készíteni az olvasót. Egyszerűen is le lehet valamit írni, de az inkább a riport műfaja. Az irodalomnak legyen valami tanulsága: nem szájba rágva, hanem úgy, hogy magam gondolom tovább a problémát, aszerint cselekszem, pozitívumot közvetítek. Elképzelni is rossz, milyen lenne a világ művészet nélkül.

– Pressburgernek születél, három kultúra hatott rád, három nyelvet tanultál meg gyermekként...

– Nos ez az, ami által kilógok a Szlovákiában alkotó magyar írók sorából. Kuriózum, de Peéry (született Limbacher) Rezső után én vagyok a második Pozsonyban született magyar író. Sokan éltek/élnek Pozsonyban hosszabb-rövidebb ideig, de életükkel, hagyományaikkal elsősorban a vidékhez kötődnek, s ez világlátásukra is hatással van. Egy igazi pozsonyinak Pozsonyban vannak a sírjai is. Legalábbis így volt ez sokáig. Ami pedig a nyelvismeretet il-

leti, az egy más história, szorosán összefügg a KGB-ágens Beneš elvtárs dekrétumaival. Nálunk otthon, mint a pozsonyiaknál általában, magyarul és németül beszéltek. Miután „fölszabadultunk” és Beneš vette át a gyeplőt, egyik nyelv sem volt jó, az utcán kimondottan veszélyes. Ami persze nem változtatta meg hozzáállásunkat: nálunk az akkulturáció nem következett be és (protekciónál) csak azért nem rúgtak ki Ligetfalura, mert apám neves orvos volt, s úgy vélték, ilyen szakemberre nekik is szükségük lesz. Szlovákul azonban nem otthon tanultam meg (nem volt kitől), hanem az óvodában, hogy iskolába járhasak (magyar iskola akkor még nem volt). A háború végéig nem is volt szükséges, hogy Pozsonyban szlovákul tudjon az ember.

– Könyveid közül melyiket tartod életed fő művének?

– Amikor Zsuzsi lányom született, anyám elragadtatva mondta, ő a legjobb opusom. Akkor kissé neheztem, amiért irodalmi dolgaimat nem veszi számba, de igaza volt. Később, amikor kisfiám született, kislányaim azíránt érdeklődtek, kit szeretek a legjobban. Azt mondtam, hogy Zsuzsint zsuksiul szeretem, Katit katiul, Pétert pedig péterül. Ezt tökéletesen megértették. Így vagyok a könyveimmel is. A legjobban természetesen mindig a legújabbnak örülök, egyébként nem tudok különbséget tenni köztük: mindegyik kissé más, eltérő a szerkezete, mondani-
valója.

– A kritikusok gyakran foglalkoznak azzal, hogy az alkotó élete, élményei mennyire befolyásolják a művet, az életrajzi elemek milyen helyet foglalnak el az alkotásban. Ábrázoltad úgy egy alakodat, hogy valaki magára ismerhet benne?

– Nem hiszem. Kivételesen talán a pozsonyi könyvem, az *Ovidius visszatér*, ahol tudatosan az eredeti, valódi neveket említem – de az amolyan helytörténet, így helyénvaló. Az élményeknek persze van hatása az alkotásra is, hiszen csak azt tudjuk leírni, amit ismerünk, megéltünk. De ez inkább kirakós játékra hasonlít: az egyik helyről egy hasonlatot visz az ember, a másiktól egy jelzöt, a harmadiktól egy tettet vagy gondolatot, és így tovább. Sőt az is előfordul, hogy írás közben önállósodik a történet, a jellemek miatt, vagy

egy véletlenül becsúszott jelző vagy melléktörténet miatt, s másfelé kanyarodik az egész. Akkor kerül bajba az író, egyeztessen-e ezt az eredeti elgondolással, vagy engedje szabadon az egészet, menjen, „ahova a sors viszi” – akár a kukába.

– Szeptemberben töltöd be 80. életévedet, bár ez egyáltalán nem látszik rajtad. Milyen tervekkel nézel a jövőbe?

– Köszönöm a bókot, azért jobb volna néhány évtizeddel fiatalabbnak lenni. Már csak

azért is, mert szeretek utazni, s még rengeteg helyen nem jártam. Azonkívül van a számítógépemben három kész „gépíratom”, amit szinte azonnal ki lehetne adni, ha a hazai könyvkiadás bökkenői ezt lehetővé tennék, de ha ez továbbra is ilyen bonyolult lesz, könyveim inkább posztumuszaként fognak megjelenni. Fatalista vagyok, s úgy vélem, mindenkinek van küldetése, amit meg kell tennie. Bár az ég tudja, mikor mi jut az ember eszébe. Néha csak egy apróság kell, hogy beinduljon a „gépezet”.

Koreň András: Elgondolkodva

regény

LÁNY A VALÓSÁG PEREMÉN (részlet)

Takács Éva

Visszatértem a szobámba, a cipősdoboz méretű homályos helyiségbe, ahol záptojás színű falak vettek körül. Az ajtóval szemben varangyöld ablak volt, amelyen a lakk már felhólyagosodott, a festék hullása kíméletlenül jelezte az idő múlását. Az ablaktól jobbra állt a ruhásszekrényem, amelyet egy lomtalanítás alkalmával vásároltam egy csövestől. Ezer forintot fizettem érte, ő ötszázat kért, de nem tudott visszaadni, így pironkodva, de elfogadta a teljes összeget. Sokáig kellett csiszolni, hogy lejöjjön róla az évtizedekkel korábbi máz, majd gondosan bekentem valami szintelen fapáccal. Újnak tűnt, csak amikor kinyitottam, akkor lehetett érezni, hogy a nagypapa dohos, kockás pulóvere mellett a nagypapa csontvázát is bent felejtették a szekrényben.

Otthonosan éreztem magam ebben a cseppet sem hangulatos, inkább hangutálatos lyukban. A gardróbommal szemben hevert egy téglavörös széthúzható kanapé és egy csótány színű asztal, rajta a közös képünk Endrével, ami több mint öt évvel ezelőtt készült a Vörösmarty téri karácsonyi vásáron. A sokadik forralt bor benyakalása után egy utcai árustól két usankát vettünk, csak azon az estén viseltük. Endre vállig érő haja seprűként bomlott ki a szőrme alól, és zavaros kék tekintetével bámult az objektívbe, annyira nevetett, hogy a középső metszőfogai közötti apró hézag is kilátszódt. Ahogyan a haja is egyre kurtább lett az évek mú-

lásával a munkahelyi protokoll betartása miatt, úgy olvadt le az arcáról az őszinte gyermeki mosoly.

Elővettem az edzőcuccaimat a ruhásszekrényem gyomrából. Jobb híján fekete melegítőszettet és neonsárga sapkát öltöttem föl. Egy meleg fekete zoknit is felhúztam, amelyen citromsárga csibék csipogtak, a lelobozott november végén a csupasz kórók ágain túl a testem is extra hőszigetelésre vágyott. Belebújtam a királykék sportcipőmbé, amit már megrágott az idő vasfoga.

– Noémi, kész vagy már? – kérdezte Adrienn, miközben az ajtómat verte. – Bele kell húznunk, nehogy találkozzunk vele...

– Megyek, megyek! – szoltam, és kicsaptam a szobaajtót, ami arcon vágta Adriennét.

– A francba! – bosszankodott, ahogyan fejen találtam az ajtóból kikandikáló tompa szöggel. Fehér szabadidőruhában toporzékolt, ami lógott a csontváz testén, de optikailag megnyújtotta a nyakig érő lábait.

– Induljunk, veszélyességi pótlékok számolok fel, amiért még mindig nem csináltál semmit ezzel a közveszélyes szöggel – mondta, miközben a cipőjével visszaütögte a helyére.

– Endre majd megcsinálja! – feleltem, de tudtam, hogy hiú ábrándokat kergetek, ha arra várok, hogy életem szerelme kalapácsot fogjon a kezébe. Olyan óvatosan haladtunk a közlekedő nyikorgó parkettáján, mint-

ha aknamezőn sétálnánk, mert attól tartottunk, a szomszéd Ilonka néni meghallja, hogy a közös folyosónkhoz közelítünk. Kinyitottam a bejárati ajtót, zajtalanul lépkedtünk a mustársárga linóleumon, majd a folyosó bejárati ajtaját elérve Adrienn a kulcsával csörömpölt.

– Siess már, mindjárt itt lesz! – mondtam, de Adrienn kezei reszkettek, nem tudott megtalálni a lyukba. A szomszéd lepusztult rezidenciájából motoszkálás hallatszott, és jellegzetes hang közelített felénk.

A papucs csoszogása felgyorsult.

– Közeledik – súgtam Adrienn fülebe, mire a zár kattánása után kinyílt az ajtó. Kiviharzottunk a lakóház lift-folyosójához, de akkor elkövettünk egy fatális hibát.

Nyitva hagytuk az ajtót. A távolból az olajozatlan ajtópánt öklendezte magából a lerakódott rozsdát. Nem maradt több időnk. Két lift is üzemelt, de mire az egyik megérkezik, addigra kelepcebe csal bennünket Ilonka néni, ezért a gumi élvédőkkel borított lépcsőfokokon rohantunk le a földszintre. Akkor még azt hittük, hogy megmenekültünk az üldözőnk-től.

*

A közeli parkon sétáltunk át Adriennel, a gesztenyefák dús lombkoronája helyén töviskoszorú derengett át a ködön. Csörgős, roppanós levelek borították a talajt, motoszkálás hallatszott az avarból. Nem

tudtam, hogy az enyhe szél teszi próbára buja fantáziámat, esetleg valami apró lény a szemét dörzsölgetve ébredszik a levél-takaró alatt. Minden alkalommal összerementem, amikor odasodródott elém egy levél, mert attól tartottam, hogy egy szénszínű egér rohan át a járdán. Előttem. A védtelen óriás előtt.

A Rákos-patak keskeny medréhez értünk, melyben egy erecske csordogált. Átkeltünk a túloldalra, ahol egy Mars-fel-színre emlékeztető futósávot alakítottak ki. Megkönnyeb-bültem. Az én kasztom nem hajnalban járt kocogni, így el tudtam kerülni az ismerősöket; ilyentájt az elhivatott acélvadász járnak sprintelni, az olyan koca kocogókkal szemben, mint amilyenek mi voltunk.

Adrienn utált futni, egy italo-zás alkalmával árulta el nekem, hogy miért. A tesi óráikon a lányok futottak és a fiúk fociztak. Fannika, a kerek potrohú méhkirálynő gyakran kizárta őt az öltözőből. Adrienn magas, sovány lány volt, fiús alkata miatt Andrásnak csúfolták, és virslit rejtettek a tolltartójába. Az is előfordult vele, hogy a forgalmas folyosón kellett átöltöznie.

– Mi a helyzet a melóban? A kolléganőid még mindig kretének? – kérdezte, amint elindultunk a kavicsos talajon.

– Adrienn, hogy mondhatasz ilyet?

– Te magad állítottad, hogy utálok a munkádat, és bolondok vesznek körül...

– Ez nem teljesen igaz. Sze-

retem a munkámat, de nem túl szívderítő a kollektíva – lihegettem, és tartottam a csigatempót.

– Pedig azt hittem, ha többségben vannak a nők, akkor empátiára épít a közösség.

– Empátiára, persze, ők inkább pszichopátiára építenek. Ildikó tegnap délben fogta a szarvasmarhabőr táskáját, és elment ebédelni. Nyilván egyen, ha korog a gyomra, de elmondása szerint túlette magát, ezért nem jött vissza az irodába. Én pedig vártam, hogy az ebéd-szünet után majd segít nekem. Végül kénytelen voltam este hétig egyedül iktatni a beérkező számlákat.

– Szörnyű lehet kollégákkal együtt dolgozni. Feszenék egy portrét, szürke képű nagypapa ülne középen, két oldalán rózsás babaarcú ikerlányok vigyorognának. Ebéd után visszaülnék a helyemre, és a papa kopasz feje helyén kerek alma fogadna, a lányok helyén rózsaszín tulipánok nyílnának. Lehet, a kolléga kezelés nélkül vágná le a palettára az ecsetjeimet, én pedig vehetnék egy új garnitúrát – mesélte mérgesen Adrienn.

– Ellenben neked ügyfelekkel kell egyeztetned.

– Igen, az sem leányálom. Az egyik mintapéldány azért nem fizetett, mert pocsek volt a festményen a fény. Kizárólag fénykép alapján készítek portrét, pontosan tudom, hogy mi alkalmas arra, hogy megfessék. Figyelmeztettem az ügyfelet, hogy a fotó túlexponált, a kiválasztott vászon mérete pedig kicsi. Most meg fel volt háborodva, hogy miért néznek ki úgy, mintha post mortem kép készült volna róluk – mondta Adrienn, majd megálltunk egy pillanatra, a térdének támaszkodva vett mély levegőt. – Legalább neked ott van Endre.

– Még szerencse – rezzentelen arccal reagáltam, mire egy magányos verejtékcsepp apró gömbként gördült végig a meztelen hátamon, kiegyenesedtem, az pedig lehullott, és fakó felületet kivilágosítva hagyott egy parányi foltot.

– Amióta dobtam Oszkárt, nem találok olyan pasit, aki ne lenne nyálas, mint egy meztelencsiga. Mindig azt kell hallgatnom, hogy milyen gyönyörű vagyok.

– Ez szörnyen hangzik – kuncogtam Adrienn panaszában.

– Az utóbbi hetekben minden randim arról szólt, hogy a palik magukat fényezték előttem; az összes a ragyogó sportautójáról, a felújítás alatt álló lakásáról és a jól fizető rabszolgatartó

Koreň András: Erdei ház

regény

állásáról beszélt – mérgelődött Adrienn, majd látva az értetlenséget az arcomon, témát váltott. – De legalább megünnepeljük a születésnapod. Hatalmas meglepéssel készülök, úgy fogsz örülni neki, mint én a karácsonyi hátkefének. Várod már az ünnepséget? – kérdezősködött, amikor elértük a lámpát és az pirosra váltott. Szünetet tartottam, mert elámultam a látványtól.

Leszállt a köd, így magasodtak ki előttem a felhők lábujjait csiklandozó tizemeletesek. A sápadt lakóházakon lisztfehér ablakok és szürke redőnyök voltak, mögöttük megdermedt márványszemekkel a világ dolgaira közönyös lakók figyeltek. A lámpa zöldre váltott, így átvágtunk a gyalogátkelőn. Őszintén feleltem Adriennek.

– Csalódott vagyok. Pár évvel ezelőtt még más életet képzeltem el magamnak, arra számítottam, hogy lesz egy barátságos munkahelyem, családom és lakásom. Ehelyett veled élek, a munkahelyem kénkövei minden hétköznap megperzselnek, és a petesejtjeim is fogatkoznak. Amikor megérkeztem a fővárosba, arra vágytam, hogy ez az izgalomtól és újdonságtól lüktető város legyen az otthonom. Az itt eltöltött nyolc év után a mindennapjaim a monotonitás ékszíjában keríngenek. Hiányzik Szeleskő. Ha kikukucsáltam a házunk ablakából, egyenesen a Karancshegységet és a szélről lágyan ingadozó vegyes erdőt láttam magam előtt. Vasárnap fortyogott a húsleves a fazékban, ami más volt, mint a többi, mert került bele egy csipet anyai szeretet – áradoztam Adriennek,

majd lassítottam, hogy kifújjam magam.

– Mindig is utáltam a húsleveset, mondjuk én nem ismerem anyámat, aki adagolhatta volna bele a szeretet csipetkékjét. Nekem is hiányzik az Alföld, van benne valami misztikus. Amikor magad elé tekintesz, olyan, mintha a horizont soha nem érne össze, mintha a látóhatár zakatolna a végtelenbe.

A lakóházak már reggeli nap-sütésben fürdöztek, az acélszürke redőnyök felgördültek, és egyre több ablakból ütött át a lámpafény. Az ürességtől pangó szemüket dörgölve ébredtek a lakók. Egyre több piros trolí és személyautó indult útnak. Émelyegve nekitámaszkodtam egy cserjének, úgy fújtattam. Forgott körülöttem a világ, fekete-re váltottak a színek, mintha a látvány negatívját láttam volna. Amint visszatért a látásom, egy cicanadrágos, tökéletes mellderék-csípő arányokkal rendelkező nő várakozott mellettünk edzőruhában. Adrienn is irigyen bámulta meg a nő kerek barackjait. A nő megvető pillantásokat vetett ránk. Mielőtt még zöldre váltott a lámpa, nagy lendülettel rugaszkodott el a földtől, és futott át az út másik oldalára.

– Nem bírom megszokni ezeket az agyatlan tyúkokat – morgott Adrienn, majd átrohantunk a gyalogátkelőn.

– Én a fővárost nem bírom megszokni – válaszoltam, amire Adrienn arcára fagyott a mosoly.

– Remélem, nem azt fontolgatod, hogy elköltözzöl. – Könnybe lábadó szemekkel fordult felém.

– Még ha akarnálak, sem tudnálak levakarni, te kis ragacs – feleltem, majd egyszerre tört ki belőlünk a nevetés.

Koreň András: Lány a gyöngyökkel 1

Az utolsó jelzőlámpához érkeztünk, itt ért véget ez az ominózus futópálya. A másik oldalon már csak parlagfűvel és lucernával teliprűszkölt rét várt kéréstlen behatólókra. Elhullajtott sörösiüvegek és pléhdobozok jelölték az elfeledett bulik emlékét. A patak már csak orrfacsaró sárként csordogált kitaposott medrében. Ismét elkapott az az érzés, ami korábban – egy pillanatra megint a valóság negatívját láttam.

Pislogtam, de a milliónyi szín helyett monokróm világ tárult

előm. Amit eddig ragyogó világgosság borított, oda a legsötétebb színárnyalatok költöztek. Szénfekete arcok és ablakkereitek, a ragyogó függönyök helyén koszos drapéria, a nap úgy festett az égen, mint egy sötét lék a mennybolton, amelyen keresztül elszívárog az ég. Királykék tintapacák figyeltek a pihepuha báránnyelű helyén, de ami teljes egészében beszippantotta a fényt, az az arcok gödrében figyelő szemfőhérvé volt. A valóságom legsötétebb részévé váltak a tekintetek. A látószögem

fokozatosan zsugorodott össze, az égbolt, a lankák, a lakások és az alakok eltűntek. Egy pontba, az út másik oldalára összpontosult a tekintetem.

A sötét kendő feszesen a hajához volt szorítva, a hosszú blúz az ujjai alá ért és a rakott szoknya tökéletes íve fedte térdeit.

Ő volt az. Az öregasszony az álmomból.

Dudálást hallottam a távolból, a zöld lámpa vibráló színe rántott vissza a valóságba. Amire visszapillantottam az út másik felére, az alak már eltűnt.

vers

Debreczeny György

a szkíta könyvesbolt

Vass Tibor nyomán

hosszú éveket évtizedeket eltöltenek úgy
hogya a pontos történetüket senki sem tudja
rekonstruálni retusálni de hát minek is
az ember egyszerűen kihozza belőlük
a kihozni valót beviszi a bevinni valót
és ez az embert örömmel tölti el
akár a szkíta könyvesbolt neonreklámja
a szkíták is hosszú éveket évtizedeket
töltöttek el úgy hogy senki sem tudja a pontos
történetüket rekonstruálni retusálni
és akkor itt vannak mindenfelé
ezek a szkíta leletek ezek az aranyedények

ez az arannyal borított fokos
ez a csavarodó agancsú fekvő szarvas
ez az aranyveretes tegez és kardhüvely
ez a nyak- és karperec
ezek a láncok fülbevalók és serlegek
ezek is hosszú éveket évszázadokat
töltöttek el a földben úgy hogy a pontos
történetüket nem tudja senki sem
rekonstruálni retusálni
nehéz lenne ma a szkítákkal tusázni
az ember egyszerűen kihozza belőlük
a kihozni valót beviszi a bevinni valót
és akkor minden nagyon rendben van
örül az ember hogy milyen jól bevitte
kihozta bement a könyvesboltba
a könyvet megvette kihozta

ha már a neonreklám az embert bevitte
a szkíta könyvesboltba
egy szkíta szarvas ellátogatott
Tápiószentmártonba is
hogya hosszú éveket évszázadokat
töltsön a földben aztán pedig
elvigyék őt a Nemzeti Múzeumba
ezek a szkíta szarvasok ilyenek
és ezek a leletek azt bizonyítják
hogya fejlett kultúrával rendelkeztek a szkíták
és ez az embert örömmel tölti el
bár nem készítettek neonreklámokat
és nem jártak szkíta könyvesboltba
valamint onnan online sem rendeltek
a szkíták történetét tárgyaló műveket

novella

HÚSZ LÉPÉS

Király Anikó

Húsz lépés a színpadok mögött a színpadon kijelölt helyemre. Főpróba van, úgyhogy ma már nagyjából hatszor megtettem ezt a távot, oda és vissza, szóval vagy kétszáznegyven lépés van a lábamban. Mama szerint napi ötezer lépést kellene megtennem ahhoz, hogy kicsit leadjak a pocakomból, és a vádlim ne főtt virsli formájú legyen. Túl-ságosan szeretem az édességet ahhoz, hogy zavarjon a pocak meg a virsli láb. A virsli is szeretem. Ketchuppal, nem mustárral.

Meg aztán ki venne komolyan egy olyan hóhért, aki leginkább egy aszott kóróra hasonlít? Egy sovány hóhérban még annyi spiritusz sincs, hogy megemelje a pallost, nem hogy még le is sújtson vele.

– Egyáltalán milyen iskolai színdarab az, amiben lefejeznek valakit? Nem vagytok túl kicsik az ilyesmihez? – hüledezett Mama azon az öreg, karcos hangján, miközben ráncos kezével a tízóraimat csomagolta. Vajas és lekváros kiflit. Különböző, mert nem szeretem, ha

a vaj meg a lekvár összekeveredik. Törődjenek csak a maguk dolgával!

Miközben Mama a darabon szörnyülködött, én a konyhapulton terpeszkedtem. Úgy lapátoltam magamba a csokis müzlit, ahogy régen a színpadon lapátolták a gőzmozdonyokba. Mama mesélt róluk. Szerettem hallgatni a meséit, mert nem cuki macskokról, hercegnőkről meg egyszarvúkról hablatyolt, hanem a régi szép időről, amikor minden jó volt. Szerintem csak azért volt olyan jó neki, mert még nem volt ráncos és nem fájt a térdje.

Én is szerettem a régi szép időket, amikor anyu otthon dolgozott, nem pedig a kenguruk országában. Mama szerint az a hely a mi kis kertés házunkhoz viszonyítva a világ másik fele. Ennek ellenére reménykedtem benne, hogy el tud jönni az előadásra, mivel a karácsonyit kihagyta. Pedig Mama, aki sosem hazudott, azt mondta, még nem látott olyan ügyes tizedik mánot, mint amilyen én voltam.

– Nem igaziból fejezzük le Mártit – csámcsogtam. – Csak úgy kell tennem, mintha lefejezném. Éppen csak hozzáérek a pallossal a nyakához, aztán elsötétül a terem.

– Szóval, ha Márti lesz a Boleyn Anna, te a hóhér, akkor VIII. Henrik ki lesz?

– Vince – morogtam kellelenül, de az egy kicsit jobb kedv-

re derített, hogy Mama szintén morgott rajta. Nem szerette Vincét (bár szerintem őt csak az anyukája szerette, de ő is csak muszájból), mert Dagitaminak csúfolt. Én igyekeztem mindenkivel szeretni, mert Mama szerint Jézus mindenkit szeretett, és róla kellett példát vennem, nem pedig a Mamáról.

– Értem – húzta el a száját. – És mikor lesz az előadás?

– Csak júniusban. Addigra anyu is biztos hazajön – mosolyogtam a Mamára, ám őt lefogtam, hogy a vajas és a lekváros kifli úgy kerüljön a dinoszauruszos uzsonnás dobozomba, hogy a lekvár és a vaj még véletlenül se találkozzon.

Hát, június valahogy jóval hamarabb megérkezett, mint ahogy képzeltem. Annyit gyakoroltam a szerepemet, hogy majdnem megbuktam miatta matekból.

Hirtelen a főpróbán találok magam, aztán egyszer csak az előadáson. Izgulok és izzadok a fekete köpenyem alatt. Nincs szövegem, de arra borzasztóan kell figyelnem, hogy ne lóbáljam a papírmáséból készült pallosomat, miközben megteszem a húsz lépést, mert a tanító néni szerint egy: a hóhérok nem lóbálják a pallosukat, és kettő: a papírmásé pallos könnyen lekonnyulhat.

– Bűneidért az életeddel fizetsz! – kiáltja Vince.

Ez az én végszavam. Veszek

egy mély levegőt, és a pallost markolva elindulok a színpadon kijelölt helyemre. Csak húsz lépés, aztán meglátom anyut.

Tizenhét, tizenkilenc és... Anyu sehol. A Mama melletti hely olyan üres, mint a hűtőnk, miután eljön minket meglátogatni a nagybátyám, aki még nálam is jobban szeret enni.

A fekete köpenyem megakad Márti abroncsos szoknyájában, és puff! – hasra esek benne. Bár a plafonról csüngő mikrofont nézem, nem látok mást, csak az üres széket, és nem hallok mást, csak Vince hahotázását.

– Szép volt, Dagitami!

Az oldalamba fordulok. A reflektorfény egyenesen a mellettem heverő pallosra, a huszadik lépés helyére vetődik. Megmarokolom, majd olyan fűgén pattanok fel, ahogy még a Mama gözgombócaiért se kapnék. A hóhér úgy dönt, megkíméli Boleyn Annát, ám VIII. Henriknek pusztulnia kell.

– Le a királlyal! – visítom, majd a papírmásé pallost Vince buta fején töröm ketté. A tompa puffanás egy darabig még visszhangot ver az előadóteremben, aztán teljes csend borul ránk. Egyszer csak Mama feláll, lelkesen tapsolni kezd. Vince feje, mint egy piros lufi, majd eldurran a méregtől.

– Bravó! – kiáltja Mama, én pedig büszkén meghajlok. Anya sajnálhatja, hogy lemaradt életem legjobb alakításáról.

Koreň András: Csipkerózsika

vers

Jász Attila

A tükör angyalai

i/ tócsatükör

Mély tócsa tükrén a fák közt két molnárika szalad, kerülgetik a leveleket, meg-megállnak,

kitartóan sodorja őket a szél a pocsolya tükrén, a fák koronájának tükörképén karcolatot hagynak,

a vizes homokon barázdabillegető tollászkodik, drótszerű nyomokat hagy maga után,

farktollai lesodornak néhány pitypang-pelyhet, miközben a kis ejtőernyőket csodálja,

váratlanul a tócsa felé is tesz egy mozdulatot, csőrével felcsippenti az egyik molnárikát,

és a lombok sejtelmes rajzolatán koncentrikus köröcskék nőnek, elsimulnál már végre te is.

ii/ tükörszertartás

Egy nap, amikor sirályok lebegnek a zavaros víz felett, mintha szertartást végeznének, mozdulatlan repülnek, emelkedve zuhannának, akár az ikaroszi képzelet,

folytonosan, fojtott fények közt megnyújtott árnyak ülnek az üres délutánban, szó sincs arról, hogy ez lenne itt a tenger, megy le a nap, a távol közelében

bármi lehetne, akár egy képzavar, de csupán egy leengedett tómeder, sehol egy ember, aki ha teheti, örökre itt marad, ápol és eltakar, a táj félig már enyém,

a többi hozzáképzelem, míg ablakomba nem ér a hold, újra egyszerű nem lesz minden mozdulatom, akárha színes olajfolt úszkálna végtelen,

a sirályok mintha csak szertartást végeznének a felszínen, felhőként úszkálnának álomszerű látomásaim között, ringatóznak régmúlt történetek néma mélységei fölött.

iii/ tavasztükör

A platánfa szomjas volt, ráhajolt a vízre és beledőlt gyökerestől, egy másik társa pedig csak látni akarta magát folyton a víztükörben, ferdén nőtt a víz fölé, és úgy figyelte az évszakok változását ötvenöt éve már,

minden évszak tetszik neki, minden évszakban tetszik magának, mégis azt mondja szépen hangsúlyozva víztükörképének, legalább száztíz éve próbálom eltitkolni, amit nem lehet, május a legszebb hónap.

Petőfi 200

PETŐFI A FELVIDÉKEN 3.

A Magyar Országgyűlés tavaly Petőfi Sándor emlékévvé nyilvánította a 2022-es és 2023-as esztendő, a magyar költészet egyik legkiemelkedőbb és legismertebb alakja születésének 200. évfordulója alkalmából. Tudvalévő, hogy a költőóriás élete huszonhat éve alatt közel nyolcszáz verset írt, s ezeknek a verseknek a jelentős része a Felvidéken íródott. Jegyzeteiből kiolvasható, hogy ezer szállal kötődött a Felvidék szépségeihez, végigjárta a nevezetességeket. Mindezt bizonyítja a számtalan emlékhely, szobor, emléktábla. Petőfi Sándor bicentenáriuma alkalmából a márciusi számtól kezdődően egy éven keresztül közöljük a Kiskőrösön született Magyar Zoltán író, néprajzkutató Petőfi Sándorról szóló (történeti) felvidéki vonatkozású írásait 13 helyszínnel. Ezeket az írásokat egyaránt ajánljuk mind az irodalomtörténet szerelmeseinek, mind pedig a szélesebb olvasóközönség figyelmébe. Az egyenként megjelenő fejezeteket szemléletes képanyag teszi élményszerűvé.

Magyar Zoltán

A SÁROSI „ATLANTISZ”

Első felvidéki útja során 1845-ben közel egy hónapig időzött Petőfi ottani barátai körében, Eperjesen. Az akkor már Tarca parti Athénnek is nevezett települést, ahol 1667-től evangélikus kollégium működött, és amelyet a 19. század közepén már kevert ajkú, de magyar szellemiségű városként emlegettek a kortársak. Miként magát a megyét, Sáros is kedélyes Gascogne-nak nevezték, sokszínű kismemesi társadalmára utalva, mely egy valamivel később élt író, Mikszáth Kálmán művei révén vált országszerte igazán ismertté, máig hatóan részévé válva a magyar kultúrtörténetnek.

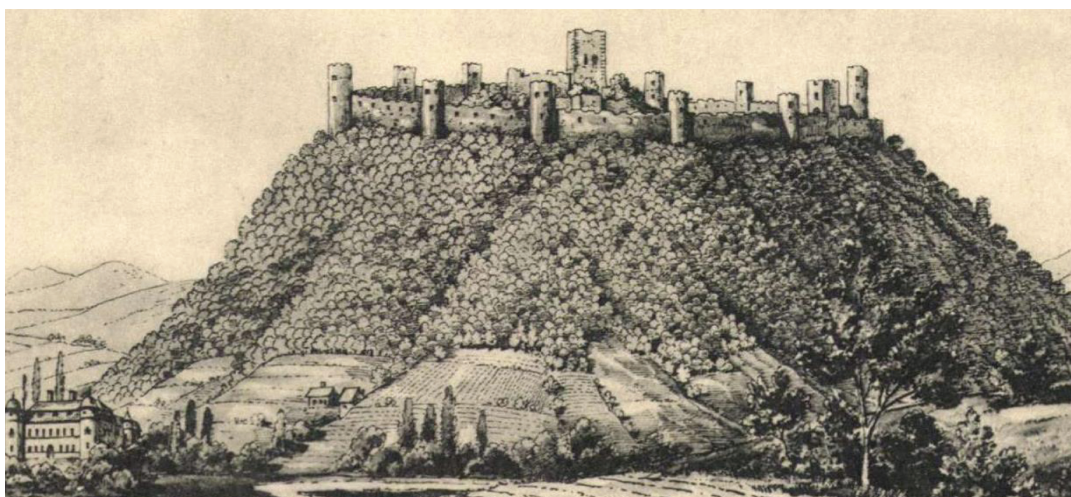
Eperjesi tartózkodása során Petőfi a város szűkebb környekét is megismerte. A szomszédos hegyeken kívül egy napon baráti társasággal felkereste a közeli Sáros várának romjait, látva a Rákócziak akkor még álló reneszánsz kastélyát is a várhegy tővében. Amikor május elején Kerényi (Christman) Frigyes társaságában Eperjesről továbbindult, több más neves sárosi műemléket is megpillanthatott. A Szepességbe vezető országút ugyanis érinti Szinyét, ahol a gyorssekerből kitekintve láthatta, és Kerényi bizonyára elmondta neki, hogy a község reneszánsz templomában van eltemetve négy eperjesi polgár, Caraffa eperjesi véstörvényszékének magyar áldozatai. S látnia kellett – hiszen az országút mellett emelkedik – a környék talán legszebb pártázatos építményét, a szintén felsőmagyarországi reneszánsz stílusban épült Frics kastélyát is.

Nem tudni, Petőfi mennyire volt tudatában annak – talán a családja révén e tájon törzsökös útitársa utalt erre is –, hogy e falvakban megfordulva a hajdan népes sárosi magyarság porain jártak. Sáros a Felföld északi részének egyetlen olyan vármegyéje volt, ahol magasabb hegyek csak a tájegység északi peremén húzódnak, a megye többi részét középhegységgel váltakozó, délnek futó folyóvölgyekkel szabdalta fennsíkszerű domb-

vidék alkotja. E természetföldrajzi tulajdonság a vidék benépesítésében is szerepet játszott, ugyanis a Hernád mentén felfelé haladva már az Árpád-korban jelentős számú magyar népesség telepedett meg e vidéken. A magyarlakta falvak száma a 14–15. században a százat is meghaladta. És noha e falvak többségükben nem voltak etnikailag homogének, a középkori Sáros központi részei összességében magyar dominanciával bírtak, magyar jelleggel. A középkori latin nyelvű oklevelekben Sáros helységeinek, dűlőinek a neve a megye déli részében szinte kizárólag magyar, sőt a vármegye északi felében is többnyire magyar nyelvi alakok tűnnek fel, köztük olyan költői szépségű nevek, mint a Bártfa helyén egy 1245. évi határjáró oklevélben említett Széphelyűd, vagy a mai Orkuta eredeti neve: Úrkútja.

Az abaúji összefüggő magyar tömb folytatásaként a nyelvterület a Hernád völgyében felhatolt a Szepesség határáig, a vármegye fővölgyének tekinthető Tarca mentén, Eperjesen, Nagysároson és Kisszebenden túlnyúlva egészen Héthársig, az Eperjesnél a Tarcába ömlő Szekcső völgyében egészen Bártfáig, és ez utóbbi nyúlvánnyal Kapi vára környékén érintkezve létezett egy további nyelvi tömb Tapolyhanusfalva vidékén is a Tapoly völgyében.

Sáros vármegye a magyar feudális állam virágzó századaiban egyike volt az ország legfejlettebb és leggazdagabb vidékeinek, noha egyes céhes iparágak hanyatlásával a szabad királyi városok a 17. századra túljutottak fénykorukon. A részben kismemesi eredetű és alapvetően földművelésből élő sárosi magyarság számát a Buda elestét követő menekültek is gyarapították, amely közvetett bizonyíték arra, hogy az etnikai visszaszorulás számottevő mértékben csak a török háborúkat követően következett be. Kniezsa István a 16. századi oklevelekben előforduló családnevek névelésméretei alapján a Branyisz-

Sáros-vár romjai (régí képeslap)

kó- és Csergő-hegységtől délkeletre, továbbá a Tapoly völgyében javarészt összefüggő magyar településláncolatot mutatott ki. Hasonlóképpen a mainál jelentősen északabbra nyúlt a szomszédos Zemplénben is a magyar–szlovák/ ruszin nyelvhatár, amely a 16. században még a Varanó–Homonna magasságában húzódott, azonban a 18. század közepére visszahúzódtott Gálszécs és Töketerebes környékére.

Sárosban a szlovák nyelvi expanzió és a magyar etnikum látványos visszaszorulása szintén a 18. század első felében erősödött fel, illetve következett be. A magyar Sáros vármegye „kiürülésében” – akárcsak a Felföld délnyugati részein – a török uralom alól felszabadult alföldi részekre történő népességáramlásnak volt elsődleges szerepe, amelyben a magyar népelemek környezetükhöz képest nagyobb arányban vettek részt. A Notitia adatgyűjtése (1710-es évek) idején Bél Mátyás Sáros megyében még továbbra is jelentős magyar népességről számolt be (a Tarca völgyében Somos és Radács, valamint Nagysáros és Pécsújfalu környékén, a Szekcső völgyében Kapitól Magyarasszlavicáig és Oszikóig nyúlóan, míg a Tapoly völgyében Girált környékén). A század utolsó harmadára azonban a *Lexicon universorum Regni Hungariae locorum populosorum...* (1773) már mindössze egyet-

len magyar települést talált Sáros megyében (a Kassához közeli Hernádtihanyt). E folyamat tehát a 18. században (1715–1773 között) alig két nemzedék idő alatt zajlott le, ami természetes asszimilációval csak úgy magyarázható, ha feltételezzük a sárosi magyarság nagyarányú migrációját, és azzal közel egy időben a szlovákok jelentős déli irányú vándorlását. A népességfogyásban valószínűleg szerepet játszottak a 17–18. század fordulójának függetlenségi harcaival összefüggő háborús események, melyek e Rákócziak uralta vidéket kivált érzékenyen érintették, s alighanem a Rákóczi-szabadságharc végén Eperjesen a lakosságot mintegy negyedére apasztotta). Bél Mátyás jegyzi fel, hogy a Kassavidéki magyarság éppen e kuruc-labanc harcok követ-

kezében tűnt el a területről, ami kulcsmozzanatnak tűnik a maradék sárosi magyarság nyelvi beolvadását illetően, hiszen ezáltal a sárosi és az abaúji nyelvterület közötti etnikai folyosó megszakadt. Az ellenreformáció, rekatolizáció is szerepet játszott az asszimiláció folyamatában.

A 18. század végétől Sáros megyében számottevő magyar ajkú falusi népességgel már nem számolhatunk, de majdnem minden községben továbbra is megmaradt egy-két törzsökös kis- és középbirtokos család kúriáik, udvarházaik háznépével, valamint részben a városok polgársága. Velük, néhányukkal találkozott Petőfi a 19. század közepén e tájon járva, ám bizonyára nem is sejtve, hogy rajtuk kívül még számos nemzettársa él itt, de immár őseik nyelvét feledve...

A szinyei templom

színház

MIRŐL BESZÉL A KÖNTÖS?

Finta Viktória

A múlt hónapban mutatta be a Komáromi Jókai Színház az idei évad legnagyobb produkcióját. Mikszáth Kálmán *A beszélő köntös* című regényét alkalmazták színpadra, változatos, látványos, zenés-táncos előadás formájában.

Az előadás meglehetősen szokatlan módon vette kezdetét: a nézőtér előtti folyosón a Komédiás (Szabó Viktor) bábszínházat akar előadni, a nagy hangzavar azonban nem kedvez neki. Rövid szökváltásba kerül a rendezővel (Gál Tamás), aki-vel arról elmélkednek, milyen történetet kéne elmesélni, mi lehet érdekes egy színpadi előadásban, mi vonzza a nézőket, illetve kell-e politikáról beszélni a színházban. A rendező megígéri, ma este szó sem lesz politikáról, de mindezt huncut mosollyal teszi, amely egyértelmű jele annak, hogy az ígéretet megszegi. Mindezek után a Komédiás kap tíz percet, hogy megmutassa, mit tud, és mi is elfoglalhatjuk helyünket a nézőtérén. Az előjáték véget ért, kezdődhet az előadás.

A történet a 17. század elején, a török százötven éves megszállásának idején játszódik Kecskeméten, a kevés városok egyikében, amely még ezekben a viharos időkben is megőrizte függetlenségét. Furcsa, felemás helyzet, hisz Kecskemét hiába szabad, embereit mégis „ide-oda tologatják”. Mivel senki fennhatósága alá nem tartozik, a török, a kuruc és labanc egyaránt fosztogatja. A főbírát, aki nem tudja megoldani a krízist, leváltják, helyére a véletlenül odakeveredett Lestyák Mihályt választják. A város lányokkal és ösvérekkel akar kedveskedni a szultánnak, hogy reményeik szerint cserébe védelmet nyújtson nekik. Sajat butaságuk és a Nagykőrössel való rivalizálásuk miatt azonban kérésük nem teljesül, csak egy díszes köntös kapnak. Lestyákat a kecskemétiiek börtönbe vetik. Pozícióját később épp a rejtelmes köntösnek köszönhetően foglalhatja el ismét, ám újbóli megválasztása után sem mennek simán a dolgok. A darab mellékszála Lestyák Mihály és a cigánylány,

Cinna közti szerelem kibontakozása, amely a végén döntő jelentőséget kap, és nem várt, fájdalmas csattanóval szolgál. Hogy mi történik ezután, azt persze a Komédiástól tudjuk meg, aki a végén ismét visszatér bábjáival, keretbe foglalva a történetet.

Nemcsak témáit, de stílusát tekintve is sokszínű darabról van szó: mindenféle színházi eszközt alkalmaztak, a bábszínház történetétől kezdve a dalokon, táncokon át a különféle, politikai utalásokig, amelyek rámutatnak arra, hogy az akkori és a mai világ sokban hasonlít. Ezek a kiszólások szépen belesimultak a szövegbe, s csak az ismerte fel, aki már máshol is hallotta. A klasszikus történeten keresztül úgy beszéltek a jelen politikai és társadalmi helyzetéről, hogy az nem erőltetett, nem feltűnő, de a felszín alatt végig ott rejlik.

Hasonló eklekticizmus mutatkozott meg a látványvilágban. Míg a jelmez következetesen korhű maradt, a díszlet ügyesen egyensúlyozott a régi és modern elemek között: az 1600-as évekre jellemző vásárt ábrázolta, de a portékák (pl. az Adidas cipők vagy a kebab) a 21. századot idézték. A színes teret ellensúlyozta a vetítő, amelyre fekete-fehér rajzokat vagy épp a városatyák prezentációit vetítették, és árnyjátékot is megjelenítettek rajta. A sokféleség ellenére is megvolt mindennek a helye, jól eltalálták a régi-új arányt. Nem is a mértékkel volt a baj, inkább a mennyiséggel.

Eseménydús, csavaros történetről van szó, tele helyszí-

váltásokkal és anekdotikus epizódokkal, ahogy azt Mikszáth műveiben megszokhattuk. A darab esetében talán pont az volt a baj, hogy túlságosan hűek akartak lenni az eredetihez, és elveszték a részletekben. A több mint három órán át tartó előadás így hiába volt érdekes és fordulatos, különálló részeiben szórakoztató, az alkotók végül úgy megnyújtották a történetet, hogy a fordulatok néhol ellaposodtak. Érdeemes lett volna kihagyni egy-egy dalt vagy jelenetet, melyek ugyan színesítették az előadást, de a cselekményt nem mozdították elő.

Összességében mégis izgalmas, szép színdarabot láthatunk, ráadásul igen meglepő és elgondolkodtató fináléval szolgált: el lehet ítélni Lestyák Mihályt, hisz döntései néha megkérdőjelezhetők, de figyelembe kell venni, nincs könnyű helyzetben. Akit ide-oda tologatnak, annak a túlélés érdekében néha ide, néha oda kell hajlania. Persze mindeközben embernek kell maradni, ami a politika világában még nehe-

zebb – viszont ezt a feladatot is vállalni kell.

A néző saját magán is nevet, amikor rájön, nem tud egyértelmű választ adni a kérdésre, kinek is van igaza. Ez az érzés valóban komikus, szinte abszurd, és mindannyiunk számára nagyon is ismerős, hisz a történetbeli Kecskemét ijesztően hasonlít mai környezetünkre. Ettől volt sikeres az előadás: nemcsak megmutatta a negy- száz évvel ezelőtti világot, hanem olyan közel hozta hozzánk, hogy szinte összekevertük a sajátunkkal.

Koreň András: Akt 4

könyv

IRÁNY A TERMÉSZET!

Mitől világít a szentjánosbogár? Mi az összefüggés Szent László pénze és az óslénytan közt? Miért hívják halálmadárnak a kuvikot? Mi a Kárpátok sárkánya? Mire használható a galagonya? Milyen állatot hívnak krampusznak a csilizközik? Ilyen és hasonló kérdésekre kaphat választ a kíváncsi olvasó Csicsay Alajos *Útjelzők az élők és élettelenek rengetegében* című kötete lapjain.

Csicsay Alajos, volt kémia-biológia szakos tanár ismeretterjesztő szösszenetei a természetről öt éven át, havi rendszerességgel jelentek meg a Katedra folyóiratban. Az *Útjelzők az élők és élettelenek rengetegében* csokorba szedi ezeket az írásokat, s ez a külön-

leges bokréta nemcsak virágokat tartalmaz, hanem állatokat, ásványokat, ősmaradványokat és láthatatlan egysejtűeket is. Ráadásul nem más díszíti, mint személyes hangvételű anekdoták, nyelvjárási érdekességek és utalások irodalmi, zenei és képzőművészeti alkotásokra, melyekben szerepelnek a természet kincsei. Gyakran épülnek az írások a természetvédelmi szövetségek által év állatának, növényének (vagy egyebének) nyilvánított fajok köré, hogy felhívják a figyelmet az adott, fokozottan védett élőlényekre. A mű kulcsfontosságú témája a természetvédelem. Bemutatja, milyen károkat okozhat az emberi felelőtlenség és nemtörődömség.

A kötet ideális segédanyag biológia szakos tanárok számára, mivel következetesen lejegyzí a latin megnevezéseket is, és a bemutatott fajok rendszertani besorolására is kitér. Ráadásul helyenként megszólal egy tanítóbácsis hang, és vicceskedő kritikát fogalmaz meg az oktatásról, a rendszerben való gondolkodás fontosságáról, a szakkönyvek helyes használatáról, és tippeket ad arra, hogyan szerethető meg a természet. Ez a könyv nem tartalmaz képeket, de sejtethő, hogy ravasz szándék lapul emögött: rávenni az olvasókat arra, hogy kutakodjanak azokban a témakörökben, melyek felkeltették az érdeklődésüket. Címéhez híven az *Útjelzők az élők és*

élettelenek rengetegében nem egy átfogó képet kíván adni a természet világáról, hanem rámutat bizonyos csodákra, melyek további barangolásra csábíthatják az arra nyitottakat.

Összefoglalásként a természetrajz szakkifejezéséhez nyúlok: ha valaki szeretné megérteni a szimbiózis fogalmának lényegét, elég erre a kötetre gondolnia. Csicsay Alajos új könyvében a tudomány és a művészet kölcsönösen hasznos összjátékát élvezheti az olvasó. Tanítva gyönyörködtet, szépen mesél el tényeket a biológia világából. Korosztálytól függetlenül mindenki találhat benne érdekes, élvezetes dolgokat, melyek közelebb hozzák a természetet.

Juhász Kornélia

Csicsay Alajos: *Útjelzők az élők és élettelenek rengetegében*, Vámbéry Polgári Társulás, 2021

EMLÉK-KÉP-SZILÁNKOK

Amikor először kézhez kaptam, még nem tudtam, mire számíthatok. A hátoldalon lévő szöveg szerint fotó- és tárcagyűjteményként határozza meg magát. Gondoltam is, rendben, a fotókat szeretem, főleg, ha nem „tűlművészkedősek”. A tárcákat kevésbé, mert sok szerző a rövidség ellenére hajlamos túlgondolni.

Ennek köszönhetően kicsit unottan álltam neki Leczo Zol-

tán *Sára könyve* című kötete olvasásának, ám az első pár „bejegyzés” után érdeklődve vártam, mi jön még. Meglepedésem kellemes volt. A tárcák sokkal inkább megemlékezések egy-egy esemény vagy személy kapcsán, amelyekhez a képek közvetítőként kötődnek, hol kevésbé, hol pedig jobban. A képeket nézegetve a múlt emlékeinek megragadása jól érezhetővé válik az olvasó

számára. Olyan, mintha egy új barát sztorizgatna. És ez nagyon jól áll a szövegeknek. A tárcákon keresztül érdekes és izgalmas, sok esetben érzelmes vagy tanulságos történeteket olvashatunk úgy, hogy közben Leczo Zoltán nem válik didaktikussá. Tehát nincs semmiféle végső konklúzió, nincs magasztos tanulság, viszont ennek köszönhetően elég az olvasónak csupán a

történetekre és azok rétegeire irányítania a figyelmét, hogy levonhassa a következtetéseket, ki-ki a maga kedvére, ha akarja. A szövegek ritmussága, szóhasználata valamiért Lőrincz L. László, ismertebb „nevén” Leslie L. Lawrence stílusát idézte meg, aki olvasmányos és élvezetes szövegekkel dolgozik. Ezzel nem azt mondom, hogy Leczo másolta volna.

N. Juhász Tamás

Némiképp furcsának találtam, hogy ahogy haladunk a kötetel, a szövegek nyelve egyre „rontottabbá” válik, egyre erősödik benne a nyelvjárási hatása. Ez némiképp eltávolított a korábbi szövegek olvasmányosságától, ugyanakkor nyilván megvan mögötte a szerzői szándékosság is.

A *Sára könyve* nem olyan kiadvány, amelyet egy ültőhelyben el lehetne olvasni. Vagyis el lehet, mivel nem túl hosszú. Viszont nem érdemes, annyira sokrétű. Inkább egy jó borhoz lehetne hasonlítani, amit az ember inkább lassacskán kortyolgat, hogy kiérezhesse az ízét. A kötetet csak ajánlani tudom, érdekes élményt fog nyújtani az olvasói számára.

Leczo Zoltán: *Sára könyve*, Tempora Orientia Polgári Társulás, Királyhelme, 2021

Koreň András: Pillantás hátra

fotóművészet

MINDENBŐL MERÍT IHLETET

Koreň András pelsőci származású fotóművész. Mint mondja, első fényképezőgépét tízéves korában kapta szüleitől, a fotózás tudományát pedig többnyire a helyi könyvtár könyveiből sajátította el, mivel abban az időben nem akadt senki a környezetében, akitől megtanulhatta, elleshette volna ennek a művészeti ágának a

titkait. Az alapiskolában fotózakkört vezetett, főleg dokumentarista jellegű fényképeket készítettek az iskola és a község krónikájába.

„A fotózás magasabb szintjére csak később jutottam el, mikor főleg cseh fotóművészek előadásain és workshopjain vettem részt. Ide sorolhatnám Robert Vanot, aki New Yorkban a Vogue és

a Cosmopolitan fotója volt, Jan Saudekot, aki sok ötlettel bővítette a művészi gondolataimat, és nem utolsósorban Stanislav Petera reklám- és divatfotósnak is” – mondja.

Hozzáteszi, a fényképezést nem foglalkozásszerűen végzi, csak hobbi, amihez viszont nagy lökést kapott a Rovás Társulástól, a képzőművészek társaságában még több kedvet

kapott az alkotáshoz. Főleg portrékat, aktokat, emberi tevékenységeket, különböző kifejezéseket, állapotokat szeret fotózni, amihez leginkább ismert fotóművészek kiadványait, könyveit böngészve merít ihletet. Jelenleg egy nagyobb képsorozat tervein dolgozik, az elkészült fotókból pedig egy önálló kiállítást szeretne szervezni.

Fábián Gergely

Koreň András: Akt 2

utánpótlás

NYÍLT KÁRTYÁKKAL JÁTSZANI

2020-ban jelent meg a Szlovákiai Magyar Írók Társasága gondozásában a *Fiatal írók antológiája*. A kötet kilenc tehetség műveit tárja az olvasók elé. Katona Nick verseivel járult hozzá a kötet gazdagságához – vele beszélgettünk irodalmi kánonról, beatnemzedékről és a költészetről.

– A *Fiatal írók antológiája* után nem sokkal érkezett a saját, *Lélekszilánkok* című köteted. Miben volt más ez, mint egy antológia szerzői közt szerepelni?

– Egy antológia különféle írásokat tartalmaz. Olyan írásokat kell hozzá össze- gyűjteni, hogy azok épüljenek

egymásra – nem a szó szoros értelmében, de fontos egy kötődési pont az írások között. Abba nincs az embernek anynyi beleszólása. Nem állítom, hogy a saját kötetemben nincs kötöttség. Abban a nyitó- és a záróverssel akartam keretet alkotni.

– A verseid mintha a lelkedbe adnának betekintést. Ez a lírai kitarulkozás automatikusan jön, vagy le kell vetkőzni a gátlásokat?

– Szeretek nyílt kártyákkal játszani, megadom a másik félnek a bizalmat, hogy megismerhessen. Másrésztől nehezen oldódó típus is vagyok, ezt próbálok leplezni. Az írás

sokat segít. Azért is adtam a kötetemnek a *Lélekszilánkok* címet, mert szerettem volna, ha az olvasó ezeket a részeket összerakva betekintést nyerne, milyen személyiség lehetek. A legtöbb írás hétköznapi napokból kiragadott mozzanatokat örökít meg.

– Költőhöz hűen sokat írsz a szerelemlről, bensőséges emlékekről, kétségekről. Könnyebb akkor alkotni, mikor valamit muszáj kiírnod magadból, vagy van egy jól bevált munkafolyamatod?

– Az íráshoz szükségem van impulzusra vagy élményre, de vannak a verseimben fiktív

elemek is. Ha nekiülök a szövegnek, egyáltalán nem szerkesztem. Ahogy leírom, úgy hagyom. A megjegyzéseket, kritikákat elfogadom. Nem biztos, hogy amit leírok, az tökéletes, de nekem azt kell kiírnom magamból.

– Milyen alkotásokat olvasol szívesen?

– Nemcsak lírai témákkal foglalkozom, rövidprózával is. A 20. század első fele inspirál, a freudizmus megjelenése. Az amerikai és az angol irodalom vonz, főleg a beatnemzedék. A magyar irodalom számomra a nyugatosoktól kezdődik. A tradicionális, rímes vonal nem vonz, a szabadversek híve

Kovács Kitti

vagyok. Sajnálom, hogy a kánon úgy van kialakítva, hogy sok női íróról és költőről nem tudunk. Ezért képviselem a feminista irányzatot is, hogy kapjanak teret.

A JUTALOM

Erik lovag felkaptatott az utolsó emelkedőn. Apró kavicsok csikorogtak paripája patái alatt, ahogy az ébenfekete csatamén minden izmát megfeszítve feljebb és feljebb cipelte páncélos gazdáját. Erik tudta, hogy ez az utolsó emelkedő. Valahol legbelül érezte, hogy nincs több.

Csaknem három hónappal korábban kelt útra. Az Arany nap Királyság felszentelt lovagja volt, az Acélkard Lovagrend hetedik tagja. Előtte már hat bajtársa indult el a hosszú és veszélyes küldetésre, hogy átkelve a Kristályhegységen, az Ezer Láp Országán és a Lep-rások Völgyén, elérkezzen a sárkány várához, ahol legyőzi a tűzokádó bestiát, majd kiszabadítja a királylányt, s boldogan élnek, míg meg nem halnak – akárcsak a mesében.

Erik lovag e küzdelmes negyed esztendő alatt alig aludt és pihent, végig csak a feladatra összpontosított. Tetőtől talpig páncélban, tűző napon és dermesztő hidegben lovagolt, s most készen állt rá, hogy beteljesítse sorsát.

Nem is kellett csalódnia: ahogy hátasa fújtatva megállt a kavicsos domb tetején, feltűnt előtte a sárkány várának sötét tömbje. Tudta, hogy elérkezett a végső összecsapás ideje. Abban sem kételkedett, hogy képes lesz végezni a sárkánnyal, és övé lesz a jutalom: a királylány. Ahogy első közös éjszakájukra gondolt, ágyéka fellángolt, ereje megsokszorozódott – hiszen tisztában volt vele, hogy a világ egyik leggyönyörűbb hajadóna vár rá. Megsarkantyúzta lovát, előhúzza kardját, és ügetve közeledett a tárva-nyitva álló kapuhoz. Félelmetes látványt nyújtott harcra készen, talpig vasban, hatalmas címerpajzsával, melyet rendjének színei ékesítettek.

Átléptetett a kapun.

Odabent halotti csend honolt, a roppant előcsarnokban csak páncélos csontvázak heverték tucat-, sőt százszámra. Erik lovag körbejárta a belső udvart, az egész várat, de a sárkánynak nyomát sem találta – mindenütt csak régvolt vitézek porhüvelyeit kerülgette.

Végül elérkezett a legmagasabb toronyhoz, melynek legfelső szobájában a királylány várta szabadulását. A torony aljában legalább egy tucat halott vitéz feküdt összezúzva, kicsavarodott végtagokkal: ezek már nem csontvázak voltak, hanem viszonylag friss holtak, s köztük Erik hat egykori bajtársára ismert. Lassan leszállt a lováról, levette a sisakját, és csupán karddal a kezében indult el felfelé a végelethatalan csigalépcsőn. Lépésről lépésre egyre hevesebben vert a szíve. Tudta, hogy ő az első, akinek ez sikerült. Végül elérkezett a legfelső toronyszobába. Izgatottan tárta ki a nehéz, vasalt tölgyfaajtót, majd belépett.

– Eljöttem, hogy kiszabadítsalak, szépséges királylány! – mondta fellengzősen, szinte énekelve a mellét feszítő büszkeségtől. – Jöjj velem hazámba, s halálunkig jólétben, boldogan élhetünk, magának a királynak az áldásával!

A fátyollal letakart ágyban megmozdult valaki, majd félrelebbent a poros, pókhálós le-

pel, és Erik végre megláthatta jutalmát.

Kopaszodó, görbedt hátú, ősz banya ült az ágyon, testét összeaszalta az idő, s fogatlan mosolyt eresztett meg hős szabadítója felé. Felállt, hogy közelebb csoszogjon a lovaghoz.

– Hát eljöttél értem, szép daliám? – recsegte szerelmesen.

Erik lovagot mérhetetlen csalódottság töltötte el. Egész testében remegett, undorodott a vén csoroszlyától, aki most még közelebb sántikált hozzá. Pöttöm szeme mély, fekete gödörben ült, arcát és nyakát ormóttan, szőrös bibircsók borították. Szederjes szája fölött fekete bajuszka éktelenkedett.

– Oly rég várom már a szabadulást – panaszkodott fáradtan –, de mindenki kudarcot vallott, s az évek, évtizedek keserű magányban teltek. Amióta a sárkány is meghalt, úgy unatkozom, hogy az valami szörnyű! De most végre itt vagy te – nézett rá hátborzongató arckifejezéssel. – Végre soha többé nem kell unatkoznom.

Bíró Szabolcs

Gyerünk, végy ölelő karodba! Csókolj és szeress!

Erik lovag kezéből erőtellenül hullott ki a kard. Most érezte csak igazán, mennyire fáradt – hogy halálosan fáradt. Nagyon hosszú utat tett meg, amely kiszívta minden csepp erejét. Úgy érezte, a nehéz páncél lassan agyonnyomja. Agyába szörnyű gondolat fészkelte be magát: nem fogja kibírni a vizs-zautat. Így nem!

Az öreg banya még közelebb lépett hozzá, száját csókra csücsörítve, két fonnyadt karját ölelésre tárva. Erik fülében hangosan zúgott a vér. Kavargó gyomorral hátrált néhány lépést. Egy pillanatra megsédült, s belekapaszkodott az ablakpárkányba. Megfordult, és lenézett a mélybe, a tucatnyi halott lovagra. Fejében kósza gondolat suhant át: *Vajon ők is...?*

Még egy utolsó pillantást vetett az egyre közeledő szipirtóra, s végre elhatározásra jutott. Összeszedte maradék erejét, felhúzza magát a párkányra, majd leugrott a mélybe.

Koreň András: Anyai örömök

múltidéző

KERÉNYI FRIGYES NYELVET ÉS HAZÁT IS CSERÉLT

Juhász Dósa János

Tudják, mi a közös Emil Friedrich Christmannban, Vidor Emilben és Kerényi Frigyesben? A válasz egyszerűbb, mint gondolnák: mindhárom név ugyanazt az embert takarja, aki későbbi író társához, Herczeg Ferenchez hasonlóan élte első éveiben egyetlen szót sem tudott magyarul. Mégis mindketten a magyar irodalom jelesei lettek, bár előbbi tehetsége elhalványult a nagy kortársak árnyékában, s ha nincs az Eperjesen megtartott költői verseny, az annak tiszteletére felállított, a minap felújított obeliszk, ma már a nevére sem emlékeznénk.

Kerényi Frigyes napra pontosan egy évvel volt idősebb Petőfi Sándornál, majdnem öt évvel fiatalabb Tompa Mihálynál és Arany Jánosnál. Petőfi és Tompa mellett túl csendes a hangja – állítják a kritikusai, s amikor a *Hét évszázad magyar versei* című vaskos, háromkötetes antológia a múlt század hatvanas éveiben megjelenik, már csak három vers emlékeztet arra az emberre,

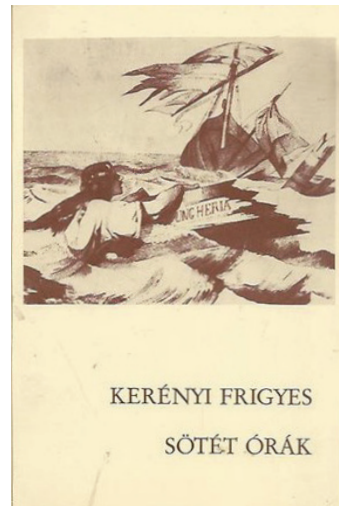
akit Hegedűs Géza még a reménytelen honvágy jelenté-keny költőjeként tart számon. Az 1875-ben a Franklin Társulat által megjelentetett gyűjteményes kiadás után 1992-ben aztán *Sötét órák* címmel Radnóti Miklós egykoron írott pályaképevel együtt mégis megjelennek összegyűjtött versei. Érdeemes megemlíteni Gömöri György tanulmányát (*Kerényi Frigyes: egy polonofil magyar költő*) a Kortárs 2019-es évfolyamából is.

Petőfivel és Tompával el- lentétben jómódú családba születik, apja vagyonos, megengedheti magának, hogy fiát taníttassa. Bajza József fogadja be Vidor Emil néven jegyzett első verseit az Athenaeumba, 22 éves, mikor első verseskö- tete megjelenik. De sem ez, sem a két évvel később megjelent második kötete nem igazán nyeri el a kritika és az olvasóközönség tetszését, s Frigyes bánatában hazatér Eperjesre. De előtte a szomszédos Toporcra (ősi Görgey-birtok) származó barátjával, Irányi Dániellel be-

járja az oroszok által frissiben elnyomott lengyel hazát. A sikertelen költői debüt s az elkeserítő lengyelországi élmények után Kerényi odahaza búslakodik. Ekkor látogatja meg Petőfi, s mivel akkoriban Tompa is épp Eperjesen tanítoskodik, a vendég költői versenyre hívja ki őket. *Az erdei lak* – ez a címe a megverselendő témának. A három költemény el is készül, Kerényi visszanyeri az önbizalmát, s újrátölti költői tollát. Közben kitör az 1848-as szabadságharc. Kerényi barátaival együtt tagja lesz a Tízek Társaságának, de kiveszi a részét a harci cselekedetektől is. Nemzetőrként harcolja végig a szabadságharcot, s a végzetét ő sem kerülheti el. Eperjesi otthonát kirabolják és feldúlják, családi vagyona odalesz. Elkéseredésében először Londonba megy, majd kíváncsi Londonba megy, majd kivándorol Amerikába, ahol részese a kinti magyar haza, New Buda felépítésének. Két évvel később már halálhírére hozzák, de se a kortársak, se Békés Pál *New Buda* című „préridélibájja” nem ad választ a kérdésre: va-

jon mi lehetett korai halálának igazi oka?

Rozsnyói barátja, Pákh Albert, akihez utolsó versét írja, így emlékszik vissza azokra a sorsdöntő napokra: „Az 1850-i ősz egy éjszakáján Pesten búcsúpoharakat emelgetett egy baráti kör – nem mind, kik oda tartoztak volna, hanem kiket fennhagyott a sors. A poharazás egy magas fiatal embernek szólt, ki messze útra készülten ült közöttünk, erőltetett jó kedvvel iparkodva a beszélgetést magától távol tartani. Évekig nem láttuk egymást, s most összejöttünk, hogy ismét elváljunk. Én egy hosszú, kínos távollét után vergődtem haza, ő épen kezében tartá vándorbotját. Mint két jövő s menő találkozásunk utáinkon, nem küldve, nem marasztva egymást. Nem emlékezünk, nem panaszkodtunk, nem voltak biztatásaink; se az örömmnek, se a fájdalomnak, se a reménynek itt szövívője nem akadt; - 1850-ről beszélek. A pohár utolsó csengése elhangzott, kezet szorítánk, s Kerényi

a hon véghatárai felé sietett. 1852 nyarán egy tudósítást hozának a hírlapok, mely szerint az óceánon túli hazában, az új-budai magyar gyarmattól távol, őrvongési kínok között halt meg egy 30 éves ember, kinek hátrahagyott holmija egy útlevel volt s benne e név: Kerényi Frigyes.”

„Szívet cseréljen az, aki hazát cserél” – küldte utána bölcs tanácsát Tompa Mihály. Valószínűleg a hazaátültetést nem bírta ki a szíve.

Kerényi Frigyes

Az erdei lak

(Költői verseny Petőfivel és Tompával)

Erdős ormok alján völgyi sík felett
Siető kis csermely kunyhóhoz vezet.
A kunyhó ledőlne, hogyha régi fák,
Régi ismerői, nem támasztanak;
Kéményén a fecske bizton száll bele,
Hisz csak olykor-olykor füstöl tűzhelye.
Ily szegény tanyához minek a sövény?
Csak azért, hogy ágas-bogas tetején
Elmulasson egy két jókedvű madár,
Mely a tüske közt is füttyörészve jár.
A tavasznak még csak első híre jött,
S a vityilló népe már kiköltözött, -
Síró gyermekestül künn lesz alkonyig.
Zugban a komondor mélyen aluszik.
Közelebb csak, édes zengő madarak,
Üres a ház, meg nem háborítanak.
Készülj új dalokra, kicsi zenekar,
A tavasz ha eljő, szép zenét akar;
Népszerű király az, merre csak halad,
Ily szegény tanyákat is meglátogat.

Lengyel vándordala

Elhagyám én a hazának
Rónatájakat,
Hol nagy sírhalom takarja
Üdvöm romjait.

Hol nagy sírhalom terül el
Jó szülőimén,
Hő szerelmem angyalán s egy
Elhalt nemzeten.
Társul a zarándokútra
Kínos érzelem -
Fájdalmas emlékezésnek
Búja jött velem.
Mely megértené e keblet,
Nincsen oly kebel -
Szívlantom zenéje visszhang
Nélkül libben el!
Itt állok, miként szomorfüz
Téli zord napon -
Nem virul reménylevél el -
Száradt ágimon.
Hátha eljő és ölébe
Zár a jól halál,
Melynek karján szívem nyugtot
És hazát talál:
Lesz-e szem, mely sírlakomba
Könnyezőn lenéz?
Mely reám maroknyi földet
Szórjon, lesz-e kéz?

Késő

Lány, ki vándorénekimnek
Szívben adtál lakhelyet,
Míg az, által melegülve,
A költőért felhevülve,

Szerelemre gerjedett:
Olvasó pillantásodra
Hő választ nem küldhetek,
Hisz, mely édes volt az ének,
Ez a lantos kedvesének
Aján édesüle meg.

Pákh Alberthez

Te ki mindig csak kacagtál
Minden földi bohóságom,
Mít mondasz majd, ha elmondom
Új-budai boldogságom?
Nem mozdulhatok, csak kinnál
Pillantatok jobbra-balra,
Verset írnék unalmamban
Minden zugban a kőfalra.
Szén csak volna, kőfal nincsen,
Lakásom csupán faházban,
S testem a magas szerencse
Tartja fogva forró lázban!
Téged a víz vitt a jégre;
Engem a nap perzsel, éget,
Ördög tudja, hogy mi célból,
Ördög tudja, hogy mi végett.
Itt a hol sűrögni kéne:
Heverészek, pénzem nincsen;
Hírt hazából nem hoz senki,
S ott van eltemetve kincsem.

zenegórét

CICÚR ÉS A TÖBBIÉK (RÉSZLET)

Balla Margit

- A parkba mégy, Cicúr?
A kiskutya hátrafordult:
- Igen, jössz? - mondta.

Kifli, a bátyja bólintott, és a két kutya elindult a kertajtó felé.

Cicúr és Kifli, a két hosszú orrú, nagy bundás skót juhász-kutya itt lakik az utcában, abban a sárga házban a zöld zsalugáterekkel, ott, ni! Láthatod őket mindennap, ahogy végigrohannak a rácskerítés mögött a bokrokkal meg virágokkal tele kiskertben, amint csak megmozdul az utcában valami. Szeretnek rohanni, még jobban szeretnek ugatni, a legjobban pedig rohanva ugatni és ugatva rohanni szeretnek.

Cicúr, a fekete, fehér és barna szőrzű kiskutya ugyan még csak a jövő héten lesz egyéves, és mivel lány, nem nő majd akkorára, mint Kifli, de már legalább olyan sebesen fut és olyan lelkesen ugat, mint a bátyja.

Kifli három és fél éves, neki sárga-fehér a bundája, a mellénye és a zoknijai pedig ugyanolyan szép fehér, mint a hűgáé. Ő már komoly, nagy kutya, nem csinál dörésegeket, mint a kiskutyák. Például nem fut át az úton ész nélkül, nem rágszálja meg a széklábat, amikor van velős csont is, ugye, és hasonlók. A szaglászás a parkban viszont nem bolondság, az minden ebnek fontos dolga, ezt te is tudod. Szaglászni is hát ők rendszeresen mindennap.

Most is szaglászni indultak. Útközben odavakkantottak még az ablakpárkányon napfürdőző fekete macskának:

- Megyünk a parkba, Lulcsi!
A macska, bizonyos madame Loulou hollófekeete bundáján megcsillant az augusztusi nap. De még a napnál is fényesebben ragyogott a macska sárga szeme, ahogy lassan kinyitotta, hogy a kelekötya ebekre vessen egy lenéző pillantást.

- Menjete! - s ahogy azok elloholtak a park felé, még utánuk sóhajtott: - Kaput becsukni, én szóltam.

És a gazdájuk hol van ilyenkor? - kérdezhették.

Ne gondold, hogy Bibi, a gazda nem figyel az állatkáira! Most ugyan éppen benn hever a nappaliban a díványon, és egy sárkányokkal, királylányokkal meg kardcsörgető lovagokkal tele vaskos könyvet olvas, de tízéves lány létére nagyon is jó gazda.

Mindent hallott most is, és bólintva nyugtázta a kutyái ki-rohanását. Ha a park nem a szomszédban lenne, biztosan nem hagyta volna nyitva az ajtót, hogy kedvencei nélküle rohangáljanak úton-útfélen.

De Bibi ismeri Kiflit és Cicúrt, tudja, hogy jó pásztorkutya módra sose mennek messzire, negyedóra múlva mindketten itt állnak majd a dívány előtt, és lihegve mesélik, miféle szagokat találtak a szűrős bokrok alatt meg a fák tövében. Persze csak akkor, ha Cicúr útközben nem lát meg valami nagyon veszélyeset, mint például egy falnak támasztott gereblye, egy bőröndöt húzó ember vagy egy szélkergette zacskó, mert akkor aztán lesz nagy ugatás, rohanás

meg visítozás és inalás hazafelé. Bibinek ilyenkor föl kell kelnie a díványról, jó hangosan magához hívnia a kis kutyáit, és elmondani nekik, milyen kedves tőlük, hogy így vigyáznak rá, de az a zacskó igazán nem volt veszélyes, úgyhogy jobb lenne, ha abbahagynák az ugatást, mert nincsen semmi baj. Kifli erre el is hallgat, és hűséges kutya-szemekkel pislogva Bibire csak annyit mond:

- Igen, Bibi, ahogy akarod!

De Cicúr, az egészen más! Cicúr visszaugat. Mert az a szatyor igenis veszélyes volt! És az ő neve nem véletlenül CicÚR, hiszen lány létére olyan bátor, mint egy úr, és igazán hálás lehetne neki az egész világ, legelső sorban Bibi, hogy ennyire bátran viselkedik. Meg azért is, mert olyan kedves és bájos és gyönyörű, ahogy a neve eleje mutatja, vagyis mint egy CIC. Igen! Tessék őt megbecsülni és értékelni!

Bibi minderre rendszerint csak bólint, és egy mély sóhajjal annyit mond:

- Igen, Cicúr, ahogy akarod!

Ő persze nagyon jól tudja, hogy Cicúr nem a bátor vagy bájos viselkedéséért, hanem azért kapta a Cicúr nevet, mert olyan picur volt, amikor hozzájuk került, mint egy kölyökmacska. Olyan picur cicúr. De ezt nem fogja elárulni senkinek, ebben biztos lehetsz.

Most tehát Bibi nyugodtan olvashat a nappali közepén elnyúlva a díványon, a kutyák semmi veszélyeset nem jelez-

nek. Átbújnak az ajtóresen, végigszaglásszák a park belseje felé vezető ösvény mentén az összes rózsa- és babérbokor alját, majd amikor elérnek a park közepére a teknősbékás szökőkútig, egymásra néznek:

- Valami érdekes? - kérdezi ilyenkor Kifli.

Régi játékuk ez nekik, jól begyakorolták már. Szagolnak, és ha valaki talál valami nem mindennapit, szól a másíknak, aztán ismét szaglászás következik, egészen végig a parkon. Semmi sem kerülheti el a figyelmüket. Mire végeznek, mindent tudnak arról, ki és mikor járt errefelé, mit csinált, hogy érezte magát, egyszerűen mindenről és mindenkiről mindent. Azután hazarohannak, és mindent elmesélnék Bibinek. Bibi pedig nagyon örül, és jutalmul ad a kutyusainak egy-egy kocka sajtot, néha kettőt is.

- Hmm... nem is tudom - mondja most Cicúr. - Egy idegen járt erre, de nem rossz szagú idegen..., egészen jó illatú, kedves idegen, aki szereti a kutyákat!

- Talán egy kedves hentes? - nézett föl reménykedve Kifli. - Hú, az nagyon jó lenne! Hozna egy kis virslit meg sonkát nekünk...

- Nem, annyira azért nem jó, nem volt nála sonka.

Erre már Kifli is nagyon kíváncsi lett. Odament Cicúrhoz, és ő is jó alaposan megszaglászta az ösvény menti bokrokat, ahol a titokzatos idegen hozzájuk ért.

- Hmm, jó... - mondta. - Persze nem olyan jó, mint a húsos csont! Ki lehet ez? Honnan jött, merre ment, és mit akarhat?

Újra leszegtek a fejüket, és követték a nyomot. Nagyon figyeltek, csak úgy remegett az oldaluk. Araszoltak előre a szag nyomán, amikor egyszer csak útjukat állta valami.

A kertajtó.

Egymásra néztek.

- Micsoda? Hozzánk jött? - kérdezték szinte egyszerre, majd abban a másodpercben áttörték az ajtóresen, és száguldottak a nappali szoba felé.

- Bibiiiiiiii!!!! Valaki jööööööööö!!!! Bibi, vigyááááááááááá!

- ugatták. Berohantak az ajtón, az előszobán át a konyhába, onnan a nappaliba, és füstölve fékeztek a dívány előtt.

- Bibi! - lihegték. - Valaki... egy szag a parkban megmutatta... erre vezetett...

Bibi a díványról mosolyogva tekintett le rájuk:

- Igen, igen, okos kutyskáék, igen, vendégünk van!

Azzal a dívánnyal szemben terpeszkedő, hatalmas olvasófotelra mutatott, amely rendszerint tele volt zsúfolva párnákkal meg könyvekkel, és hol Bibi, hol a behemót Lulcsi foglalt benne helyet. Most azonban egy hórihorgas alak ült ott keresztbe font lábakkal, arcán titokzatos félmosollyal.

- És útra kelünk! - fejezte be Bibi a korábban megkezdett mondatát.

Az idegen bólintott.

A NYOMOK GRÖNLANDBA VEZETNEK

Balla Margit neve ismerősen hangozhat a fiatalabb és az idősebb olvasók számára is, hiszen az író 2016 óta évente megrendezett bennünket egy-egy újabb meseregénnyel (*A földönkívüli kislány*, 2016; *Bibi és Józsi. Hajós mesék*, 2017; *Bibi és Kifli*, 2018; *Mimó a világ körül*, 2020). *Cicúr és a többiek kalandjait* először a Kabóca című gyermeklap 2019/20-as évfolyamában olvashattuk folytatásokban. (Balla Margit évek óta publikál a lapban, korábban a Tücsök közölte hosszabb-rövidebb meséit.) A detektív-regénybe is beillő fordulatos történetet most kötet alakban is kézbe vehetjük a nagy sikerű Kabóca-könyvek újabb darabjaként. Az igényes és szép kivitelű kiadványok - amelyek a lapban publikáló szlovákiai magyar írók munkáit, vagyis a felvidéki

magyar gyerekirodalom legjavát mutatják be - immár hetedik éve díszítik könyvespolcunkat.

Bibivel, a tízéves kislánnyal, aki imád olvasni, ezenkívül szerető és türelmes gazdája a két kutyusnak, Kiflinek és Cicúr-nak, Balla Margit előző könyveiben is találkozhattunk már. Csakúgy a hollófekeete macska, madame Loulou, azaz Lulcsi is régi jó ismerősünk lehet.

A nagy kaland akkor kezdődik, amikor Bibi nagynénje, Gréta megérkezik a kertes házikóba. Ő ugyanis nem akármilyen nagynéni: a grönlandi földalatti Titkos Könyvtárban dolgozik, ahol csupa fontos iratot őriznek. Gréta azért jött Bibiékhez, hogy a segítségüket kérje. A könyvtárból ugyanis eltűnt egy nagyon fontos könyv. A kis társaság nagyon meg van lepve, és joggal teszik fel a kérdést, hogy

„mi közönk nekünk az eltűnt tárgyakhoz meg a titkok kereséséhez?”, hiszen a nyomozás az FBI, a Scotland Yard, de legalábbis a rendőrség dolga. Nem akarnak hinni a fülüknak, amikor megtudják, hogy a szobán forgó könyvhöz nagyon is sok közük van, hiszen róluk szól. A nagynéni sem tudja, hogy egészen pontosan mi áll benne, mert ezeket a könyveket nem olvashatja senki, még ő sem, ezért titkos a könyvtár. „Az életemek van leírva benne, és nagy baj lehetne abból, ha valaki elolvassná más életét, annak minden apró részletét, olyat is, amihez a világon senkinek semmi köze.”

Mivel Gréta ártó szándékot sejt a történetek mögött, a kis csapatnak azonnal indulnia kell. Csak egy pillanatig tétovázhatnak, nem veszélyes-e egy ilyen nyomozásba belefogniuk, a követ-

kező percben már pakolnak is, és irány Grönland!

A nyomozás során jó barátokra is szert tesznek. Marcus, a jegesmedve és Mazsola, a hópocok is fontos részévé válik a történetnek, de az abszolút főszereplő mégis Cicúr, aki nagy bátorságról tesz tanúbizonyságot, bebizonyítja, hogy az a híres skótjuhász-kutya-orr kiválóan alkalmas nyomolvasásra. Amikor szükség van rá, nem gondol sem reggelire, sem honvágyra, sem az otthoni parkban történő jóízű rohangálásokra, vagy hogy miféle veszélyek várhatnak rá, csakis arra koncentráll, ne veszítse el a nyomot, az eltűnt könyv illatát.

A meglepetésekkel teli kalandok java még hátra van, de ennél többet igazán nem illik elárulni erről az izgalmas meseregényről. Nem is teszem. Rajta, ked-

Z. Németh István

ves olvasó, kapcsolódj be te is a veszélyes küldetésbe azzal, hogy kezdedbe vedded ezt a könyvet! Balla Margit kedves, lenyűgöző történetvezetése és Török Bianka szemet gyönyörködtető illusztrációi biztosan nem okoznak majd csalódást!

Balla Margit: *Cicúr és a többiek*, Anser, 2021

iránytű – fiatal írók rovata

BOGÁRRÁGTA

Eltörött a tintásüveg. Kiszabadultak a bogarak. Ömlik szét, másznak szét, terjeszkednek, egyre csak terjeszkednek. Az egyik a billentyűmön kapaszkodik, a másik a tudómba kap, a pirosat bordóra festi a fekete pigment. Nem tudom, hol vannak, csak érzem, hogy mozognak, hogy egyre több lárva kel ki, és minden porcikámban kárt tesznek.

Epeömlésem van, kihányom a sárga keserűt, de az utóíze megbújik az ínyek között, s akárhányszor nyelek, vissza... vissza...visszaköszön. Hátra fogom a vörös fürtöket, nehogy beleérjenek a csészébe, lecsu-

kom a deszkát, összegubódzok a tetején, aztán hagyom, hogy sötétbarna csíkok lepjék el az arcomat.

A tinta kezd felszívódni, s az apró szilánkok beleakadnak a bordáimba. Minden lélegzetvételnél attól félek, hogy a rekeszizmom egyesével szippantja be azokat, majd nem lesz hajlandó visszadobni. Kinyitom a szekrényt, benne van a sötétkék kabátod, rajta a citromsínű csík, de nem bújok bele. Akarnék, de nem. Kirohanok az erkélyre, becsapom magam mögött az ajtót, egyenesen a holdra nézek, és azonnal eszembe jut, mit is mondtál róla.

Bóna Friderika

Harapnak. Már csak kellemetlen. Kimásznak a fülemen, elvégezték a lyuggatást. Az üvegdarabkák lassan átcsúsznak a mélyedésekbe, mint az apró Tetris-formák. A hús körülöleli mindet, az erek pumpálják az üregekbe a vért, a tinta és a szilánkok összeforrnak, aztán elvegyülnek. Haladok tovább a karcoló kristályokkal, minden dalnál, minden filmnél, minden egyes emléknél sebet ejtenek. Mesebelit, vicceset. De a széleik, a széleik előbb vagy utóbb lekerekednek, s a foltozás mintáját átragyogva belém ivódnak.

Koreň András: Lány a gyöngyökkel 2

Gažík Viktória

Melléklet

Ott hagytam magam a könyvespolcodon.
Abban a béna tiniregényben, amit félévente újraolvasol.
Ha kérdik, azt mondd, hogy neked ez kimaradt.
Azt is mondd, hogy az alábecsült mellékszereplő rám emlékeztet.
Gyakran panaszkodsz, hogy a folytatásnak róla kellene szólnia.
Hogy lázadni kell a rendszer ellen, nem porosodhatunk örökké a könyvespolcon.

Újabb fél év telik el, innen nézem, hogy múlik az idő.
Hogy nőnek a ruhakupacok a sarokban, hogy sosem veted be az ágyad.
Hogy már hetek óta ugyanabból a bögréből iszod a kávé.
Egyik történetből járok át a másikba, várom, mikor emelsz le újra a polcra.
Azt kéred, legyek tisztánlátó, de itt csak por van és sötétség, semmit se látni.

Kiköltöztél a gyerekszobából, a könyveket magaddal vitted.
Nézem, ahogy kopik a lakk, és arra gondolok, ideje lenne port törölni.

Koreň András: Igazad van

Repedések

Repedésed vonalát ölti magára a hasfal.
Meredek lejtőkből szültem katedrális.
Arcod pihében láttam magam lakni.
Dalra fakadtan könyörögtem érted.
Méltó sosem voltam kegyelmeket kapni.
Testem idegenkéz-barlang.
Petefészkeim mindenségférgék lakják.
Cseneded nem ismertem, cseneddé lettem.
Repedésem vonalát ölti magára a csempe.

Ollé Tamás

magyar nyár 1944

kilépek az ajtón,
részeg keselyű köröz a várban,
lelki béke legel a háztetőn,
a pillanat remeg a retinámban

s egy nemzet vergődik vérben
és sárban

édes füst, mint rózsaszín kámfor,
kékbe öltözik az ablakpárkány,
olcsó vendéglőben fogan a gondolat,
kikövezett út vezet a mélybe,
és hogy a szomszédasszony mi végre
játssza az Istent, amikor
bombák hullanak az égből...
és senki se hallja a fák suhogását
úgy, ahogyan én

aztán könnyek közt veszem tudomásul,
hogy a körúton sárga villamos
maradványait eszi a rozsda,
míg a sarkon túl kóbor járatok
lomha robogása emlékeztet a csókra,
ami az első lövéssel egy időben csattant el –
s mindketten tudtuk, hogy *elkezdődött*

mozaik

Hiányzik a könyvtárából egy regény, verseskötet, antológia vagy irodalmi kiadvány? Egy régebbi felvidéki szerző könyvét keresi? Forduljon hozzánk bizalommal, szívesen segítünk a könyv beszerzésében. Jelentkezzen a helyorseg@liliumaurum.sk címen!

Évfordulók

10 évvel ezelőtt, május 16-án hunyt el **Bárczi István** költő. 1970-től az Új Szó riportere, 1973-ban a Szabad Földműves munkatársa volt. Versei 1962-től jelentek meg a Hétben, az Irodalmi Szemlében, az Új Ifjúságban, irodalmi riportjait az Új Szó közölte. Egyetlen verseskötete, a *Tükör előtt* 1968-ban jelent meg.

50 évvel ezelőtt, május 29-én született **György Norbert** író. *Klára* című regénye méltán nyerte el számos olvasó tetszését, szakmai sikeréről pedig a 2005-ös Madách-nívódíj is árulkodik. A 2011-ben megjelent *Átmeneti állapot* című novelláskötetéről (Kalligram) Talamon-díjat kapott.

65 évvel ezelőtt, május 6-án született **Farnbauer Gábor** író, költő. Az Érsekújvárott szerveződő Iródia-csoporttal indult az 1980-as évek első felében. Sajátos hangú és látásmódú, a lírai-szemléleti konvenciókkal szembenő versei helyet kaptak a nemzedék bemutatkozó antológiájában, a *Próbaútban*.

75 évvel ezelőtt született **Cséfaly Eszter** szerkesztő, műfordító. A diploma után a Madách Könyv- és Lapkiadóban kezdett dolgozni, előbb az eredeti irodalom szerkesztőségében, később a cseh és szlovák fordítási irodalom szerkesztőségében, majd a *Nő* (később *Új Nő*) szerkesztője lett. Jelenleg szabadfoglalkozású szerkesztő, műfordító.

Koreň András: Várakozásban

díj

DÍSZPOLGÁRI CÍMET KAPOTT HODOSSY GYULA

Kiemelkedő tevékenysége elismeréseként, és Dunaszerdahely város hírnevének öregbítéséért díszpolgári címet kapott, egyben átvehette Lipcsey György Munkácsy-díjas képzőművész alkotását, a város kulcsát Hodossy Gyula József Attila-díjas költő, a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának elnöke, a Vámbéry Polgári Társulás igazgatója, az Előretolt Helyőség felvidéki lapjának felelős szerkesztője.

Hájos Zoltán polgármester, A. Szabó László és Karaffa Attila alpolgármesterek adták át a rangos elismerést annak visszajelzéseként, hogy Hodossy Gyula felbecsülhetetlen munkájával sokat tett a városért, s hogy a felvidéki magyar kulturális és művészeti események szervezőjeként értékeket hordoz. Tevékenysége, érdeklődési köre rendkívül szerteágazó, de az irodalommal összefüggő alkotói, szervezői tevékenység mindig is első helyen szerepelt az életében.

(ne)

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Balla Margit (1978) író, Budapest
Bíró Szabolcs (1988) író, Kisudvarnok
Bodnár Gyula (1948) újságíró, író, Nagymegyer
Bóna Friderika (2000) prózaíró, Fülek
Debreczeny György (1958) író, költő, Budapest
Fábián Gergely (1986) újságíró, Páskaháza
Finta Viktória (2000) prózaíró, Gúta
Gažák Viktória (1999) költő, író, Réte
Jász Attila (1966) költő, író, Szőny
Juhász Kornélia (1990) költő, Komárom
Juhász Dósa János (1969) újságíró, Balogfala
Kerényi Frigyes (1822–1852) költő, műfordító, Eperjes
Király Anikó (1993) író, Feketenyék
Kovács Kitti (1999) író, Pered

Kürti László (1976) költő, író, szerkesztő, Mátészalka
Magyar Zoltán (1967) író, néprajzkutató, Kiskőrös
N. Juhász Tamás (1987) irodalom- és filmkritikus, Komárom
Nagy Erika (1961) író, Nyárasd
Száraz Pál (1954) író, költő, Nagyfödemes
Takács Éva (1993) író, Somoskőújfalu
Vincze Nóra (1987) képzőművész animátor, Abony
Z. Németh István (1969) költő, író, szerkesztő, Csicsó
Zsille Gábor (1972) költő, műfordító, Budapest

Lapunkat **Koreň András** pelsőci fotóművész alkotásaival illusztráltuk.

rejtvény

GHYMES NYOLC IRÁNYBAN

Rejtvényünkben a Ghymes együttes 38 dalának címét rejtettük el nyolc irányban. A ki nem húzott betűk összeolvasva adják a megfejtést, egy másik közkedvelt daluk címét. A megfejtéseket május 31-ig várjuk a helyorseg@liliumaurum.sk-ra. A helyes megoldók között értékes könyvcsomagot sorsolunk ki. Áprilisi rejtvényünk nyertese Pósa Sándor (Nemesradnót). Gratulálunk!

ÁLLATFARM
 ÁLOMBÁLOM
 ALTATÓ
 BABÁM
 BAKANÓTA
 BÁRKA
 BOSZI
 CIPÓDAL
 CSILLAGOK
 CSÖND
 DARÁLÓ
 ÉG A HOLD
 ÉRDEM
 ESKÜ
 ÉSZAKI SZÉL

GÚNYDAL
 JÉZUS ÁGYÁN
 JOHANN
 KOLDUSOK
 KÖRDAL
 KÖSZÖNTŐ
 LAGZI
 MAJOMORSZÁG
 MÉG
 MINTHA
 POZSONYI BLUES
 REGE
 REGÖLÉS
 RIPORT
 SEBESTYÉN

SEREGEK KÖZT
 SMARAGDVÁROS
 SOHA
 TÁNC A HÓBAN
 TÜKÖR
 TŰZ, VÍZ
 TŰZUGRÁS
 VASKOR

G É M L K J É Z U S Á G Y Á N S
 Á Z Á R A O O M O L Á B M O L Á
 Z T S C A D L H I R E G Ö L É S
 S B Ű M S F Ó D A N R N T G Z E
 R A O Z A I T P U N T Á A T S U
 O K L S V R L A I S N H Ű N I L
 M A Y T Z Í A L L C O Z A É K B
 O N K Ö A I Z G A L U K A Y A I
 J Ó Ó R T T Ú H D G Á S V T Z Y
 A T L K Á N Ó N R V O E A S S N
 M A Á Z Y B Ö Á Ö I Á K S E É O
 Á Ű R D A S S Z K S P R K B R S
 B Z A N C A H O S E R O O E D Z
 A L D E T Ö T Ü K Ö R K R S E O
 B Ü K S E R E G E K K Ö Z T M P

Készítette: Z. Németh István

képregény

ROLF STEMLER A WEICHMANN & VERMENTEN CÉG SZOLGÁLATÁBAN GYORSAN KIÉRDDELTE FŐNÖKEI BIZALMÁT.

EGY IGEN KÜLÖNLEGES MEGBÍZÁS VÁR ÖNRE!

TITKOS KÜLDETÉS

SZÁRAZ PÁL NOVELLÁJÁBÓL
A FORGATÓKÖNYVET ÍRTA:
Z. NÉMETH ISTVÁN
RAJZOLTA:
VINCZE NÓRA

EZT AZ APRÓSÁGOT SZÁLLÍTSA LE, KÉREM, RÓMAI CÉGTÁRSUNKNAK!

MÉG HOGY APRÓSÁG!
EZT A NYAKÉKET A CÉG KÉSZÍTTETTE PÁRIZSBAN.
ÉRTÉKE SZÁZEZREKRE RÜG!

ROLF LELKÉRE KÖTÖTTÉK, HOGY LEGYEN RENDKÍVÜL ÓVATOS, NE SZÓLJON SENKINEK A DOLOGRÓL. AZT IS TITKOLNIA KELLETT, MIKOR INDUL A VONATA.

ROLF IZGATOTT VOLT, EZ ÉRTHETŐ. AZ ELSŐ DOLGA AZ VOLT, HOGY TÜZETESEN SZEMÜGYRE VETTE ÚJTÁRSAIT.

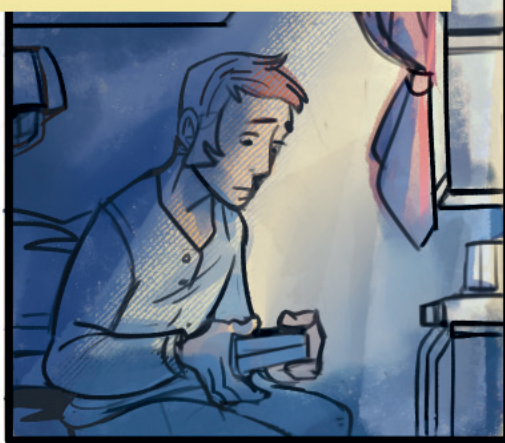

CSAK EGY GYANÚSAT TALÁLT. A FICKÓ LE NEM VETTE RÓLA A SZEMÉT.

A VELE SZEMBEN ÜLŐ ÚR VISZONT KELLEMES BESZÉLGETŐTÁRSNAK BIZONYULT. VILÁGJÁRT EMBERKÉNT POLITIKAI KÉRDÉSEKRŐL IS ÉRETT MEGFONTOLÁSSAL NYILATKOZOTT.

ROLF ESTE TÍZKOR ELBÚCSÚZOTT ASZTALTÁRSÁTÓL, ÉS VISSZAVONULT A HÁLÓFÜLKÉJÉBE. A KIS CSOMAGOT A FEJPÁRNÁJA ALÁ REJTETTE.

HOSSZASAN FORGOLÓDOTT, MAJD – AMIKOR NAGY NEHEZEN ELALUDT – RÉMESET ÁLMODOTT.

FELRIADT, ÉS DÖBBENTEN KONSTATÁLTA, HOGY AZ ÁLOM NEM ÁLOM VOLT.

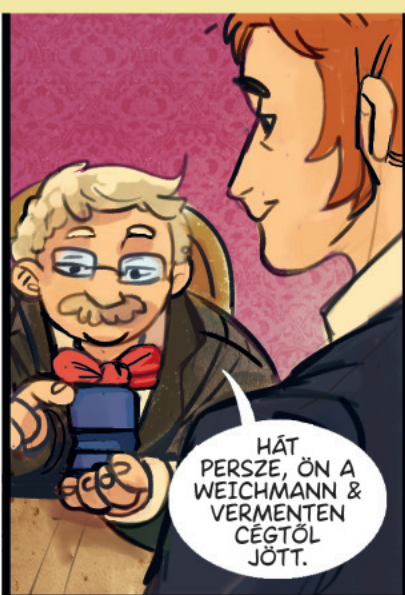
MELLETTE KEMÉNY KÜZDELEM JÁTSZÓDOTT LE, MAJD A KÉT ALAK KÖZÜL AZ EGYIK FELEGYENESEDETT...

MIDON VAGYOK A PÁRIZSI RENDŐRSÉGTŐL.

EZ PEDIG EGY VESZÉDELMEZ VASÚTI RABLÓ.

ROLF ÚR BELSŐ ZSEBÉBEN A GYÉMÁNT NYAKÉKKEL BÜSZKÉN ÉS BOLDOGAN NYITOTT BE MÁSNAPO A RÓMAI CÉG BOLTJÁBA.

HÁT PERSZE, ÖN A WEICHMANN & VERMENTEN CÉGTŐL JÖTT.

HÁLÁSOK VAGYUNK, HOGY HOZZÁJÁRULT A KÜLDEMÉNY SIKERES LESZÁLLÍTÁSÁHOZ. IDŐSEBB KOLLÉGÁJA ÉPP AZ IMÉNT ADTA LE A KIS CSOMAGJÁT A VALÓDI GYÉMÁNT NYAKÉKKEL.

Ő MÁSODOSZTÁLYON UTAZOTT A LEGNAGYOBB TITOKBAN.

REMÉLEM MEGÉRTI, HOGY AZ EMBER SOHASEM LEHET ELÉG ÓVATOS...